Халқ сўзи

Ўзбекистон – келажаги буюк давлат

2021 ЙИЛ – ЁШЛАРНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ВА АҲОЛИ САЛОМАТЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган ● WWW.XS.UZ ● E-mail: Info@xs.uz ● 2021 йил 8 декабрь, № 262 (8042) Чоршанба

Сайтимизга ўтиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли ватандошлар!

Аввало, сиз, азизларни, кўпмиллатли бутун халқимизни қутлуғ айём — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 29 йиллиги билан чин қалбимдан самимий мубораклаб этаман.

Бутун дунё қатори юртимизда ҳам давом этаётган коронавирус пандемияси сабабли бу йил ҳам Конституция кунига бағишланган тантанали маросимларни кенг миқёсда ўтказишнинг, афсуски, имкони бўлмаяпти. Лекин бу байрам қалбларимизга қувонч ва шукуҳ бағишлаб, оилаларимизда, меҳнат жамоалари, таълим масканлари, маҳаллаларда шоду хуррамлик билан нишонланмоқда.

Муҳтарам дўстлар!

Ҳаётимиз қомуси бўлган Конституциямиз мустақиллик йилларида эришган барча ютуқ ва марраларимизнинг мустаҳкам ҳуқуқий пойдевори бўлиб келаётганини ҳаммамиз яхши биламиз ва юксак қадрлаймиз.

Айнан Конституциямизга таяниб, биз бундан беш йил олдин мамлакатимизда Ҳаракатлар стратегиясини қабул қилдик ва Янги Ўзбекистонни барпо этиш бўйича кенг кўламли ислоҳотларни бошладик. Ўтган қисқа даврда жамиятимизнинг сиёсий-ҳуқуқий, ижтимоий-иқтисодий, маданий-маърифий манзараси бутунлай ўзгарди. Эркинлик ва очиқлик, қонун устуворлиги, жаҳон ҳамжамияти билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик давлатимиз сиёсатининг асосий йўналишига айланди.

Биз Конституциямизда муҳрлаб қўйилган ҳуқуқий демократик давлат ва эркин фуқаролик жамиятини қуриш ғоясига содиқ қолиб, шу йўлда кенг кўламли улкан ишларни амалга оширдик, катта билим ва тажриба тўпладик.

Аввало, **“Халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир”** деган конституциявий қоидадан келиб чиқиб, халқ билан доимий мулоқот қилиш фаолиятимиз мезони этиб белгиланди, давлат идоралари раҳбарлари фуқаролар олдида ҳисобот берадиган самарали тизим йўлга қўйилди.

Давлат органлари фаолиятида очиқлик ва ошкоралик тобора кенгайиб бормоқда. Сенатор ва депутатлар, вазир ва ҳокимлар, барча мансабдор шахслар қуйи бўғинга, маҳалла даражасига тушиб, аҳоли билан бевосита учрашиб, уларнинг муаммоларини жойида ҳал этмоқда.

Муҳим қарор ва қонунлар лойиҳаларини, бюджет маблағларидан оқилона фойдаланиш, давлат харидлари масалаларини муҳокама қилиш жараёнида бугун фуқароларимиз фаол иштирок этмоқда. Шу асосда давлат ташкилотлари ва фуқаролик институтлари ўртасидаги ҳамкорлик ва жамоат назорати янги босқичга кўтарилмоқда.

Юртдошларимиз учун мамлакатнинг хоҳлаган ҳудудида эмин-эркин яшаш, уй-жой ва кўчмас мулк сотиб олиш, фуқароликка эга бўлиш, билим олиш, меҳнат қилиш, тадбиркорлик билан шуғулланиб, даромад топиш, турли давлат хизматларидан фойдаланишга оид кенг имкониятлар яратилмоқда. Энг муҳими, бундай ўзгаришларни ҳар бир инсон кундалик ҳаётида кўрмоқда, ҳис этмоқда.

Айниқса, давлат томонидан Ўзбекистон фуқароларининг ҳуқуқ ва эркинликларини чет элларда ҳам таъминлаш бўйича бошлаган ишларимиз хорижда яшаётган юртдошларимизнинг Ватанимизга бўлган меҳри ва ишончини оширишга хизмат қилмоқда.

Бундай натижаларга эришишда Конституция ва қонунларимиз талабларидан келиб чиқиб, иқтисодиёт ва тадбиркорликни ривожлантириш, аҳолини уй-жой билан таъминлаш, тиббиёт ва таълим соҳаларидаги муаммолар, мажбурий меҳнат, хусусан, болалар меҳнати, ишсизлик, камбағаллик, коррупцияга қарши кураш масалалари кенг жамоатчилигимиз иштирокида ҳал этилаётгани муҳим роль ўйнамоқда.

Мамлакатимизда ижтимоий муаммоларни бартараф этиш мақсадида жорий этилган “темир дафтар”, “аёллар дафтари”, “ёшлар дафтари”, маҳаллабай ва хонадонбай ишлаш тизимлари дастлабки ижобий натижасини бераётганини таъкидлаш лозим. Айниқса, муҳтарам фахрийларимиз, хотин-қизлар, ёшлар, аҳолининг ёрдамга муҳтож қатламларининг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Маҳаллий Кенгашлар фаолияти ҳам жонланмоқда. Шу йилнинг ўзида ушбу тузилмалар орқали фуқароларнинг 29 мингдан зиёд муаммолари ижобий ҳал этилгани, ўз вазифасини масъулият билан адо этмаётган раҳбарларга нисбатан тегишли қонуний чоралар кўрилаётгани ҳам шундан далолат беради.

Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишда муҳим ўрин тутадиган суд тизимида туб ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Жумладан, назорат инстанцияси бекор қилиниб, фуқаролар ва адвокатларнинг шикоятлари ҳам, худди прокурор протести каби, тўғридан-тўғри кўриладиган тартиб ўрнатилди.

Илк бор мансабдорларни ноқонуний ҳаракатлардан тийиб турадиган маъмурий судлар фаолияти йўлга қўйилиб, улар орқали жорий йилнинг ўзида 6,5 мингдан ортиқ фуқаро ва тадбиркорнинг ҳуқуқлари тикланди. Иқтисодий ва фуқаролик судларида прокурорнинг иштироки чекланди, жиноят ишларини асоссиз равишда суддан чақириб олиш билан боғлиқ амалиётга барҳам берилди. Хорижий инвесторлар ҳуқуқларининг ҳимоясини кучайтириш мақсадида Халқаро тижорат арбитражи фаолияти йўлга қўйилди.

Адвокатларнинг ваколатлари кенгайтирилмоқда, Олий Мажлис ҳузуридаги Инсон ҳуқуқлари бўйича вакил — Омбудсман томонидан ташкил этилган жамоатчилик гуруҳлари ўз вазифасини самарали амалга ошириши учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда.

Бу йил 4 мингдан ортиқ шахс суд залидан озод қилиниб, 8 минг яқин фуқарога нисбатан асоссиз қўйилган моддалар айбловдан чиқарилгани, 859 нафар шахс оқлангани суд-тергов соҳасидаги ислоҳотларимизнинг энг муҳим натижасидир.

Халқимизга хос кечиримлилик, бағрикенглик ва олижаноблик тамойилларига амал қилган ҳолда, билиб-билмай жиноят содир этган, қилмишига чин дилдан пушаймон бўлиб, тузалиш йўлига қатъий ўтган шахсларга нисбатан афв институти мунтазам қўлланмоқда. Шу борадаги ишларимизнинг давоми сифатида Конституция куни арафасида яна бир Фармонга имзо чекдим. Унга кўра шу тоифага мансуб 182 нафар шахс муддатидан олдин озод қилиниб, эркин ҳаётга қайтарилмоқда.

Мамлакатимизда сўз ва виждон эркинлигини таъминлаш, оммавий ахборот воситаларини жамоатчилик фикрини ифода этадиган “тўртинчи ҳокимият”га айлантириш борасида муҳим қадамлар қўйилмоқда.

Турли миллат ва диний конфессиялар вакилларининг ўз тили, урф-одат ва анъаналарини ривожлантиришлари учун зарур шароит ва имкониятлар яратилмоқда.

Айни вақтда биз Конституциямиз нормаларини ҳаётга тўла татбиқ этиш, жамиятда қонун ва адолат устуворлигини, инсон ҳуқуқ ва манфаатлари, унинг қадр-қимматини янада самарали таъминлаш борасида ҳали кўп иш қилишимиз кераклигини яхши тасаввур қиламиз. Олдимизда турган вазифаларни амалга ошириш учун Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси доирасида кенг кўламли ислоҳотларимизни изчил давом эттирамиз.

Аввало, Стратегияда белгиланган мақсад ва вазифаларни ҳаётга жорий этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини яратиб, демократик янгиланишларни кучайтиришга алоҳида эътибор қаратамиз. Парламент ва маҳаллий Кенгашлар ваколатларини янада кенгайтириш, ижро органлари устидан вакиллик назоратини кучайтириш, сиёсий партиялар ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликни такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилади. Айниқса, ҳудудларни ривожлантиришда маҳаллий Кенгашлар ролини ошириш, фуқаролик жамияти институтларининг самарали фаолияти учун зарур шароитлар яратиш эътиборимиз марказида бўлади.

Маъмурий ислоҳотлар дастурини амалга ошириш борасида давлат органларининг ҳуқуқий мақомини аниқ белгилаш, ихчам бошқарув аппаратини шакллантириш ва иш юритишни рақамлаштиришга алоҳида аҳамият қаратилади.

Яна бир муҳим вазифа амалдаги жиноят қонунчилигини қайта кўриб чиқишдан иборат.

Ҳозирги кунда колониялардаги маҳкумларнинг қарийб 80 фоизи меҳнатга жалб этилган бўлса-да, уларнинг ишлаган йиллари умумий меҳнат стажига қўшиб ҳисобланмайди ва пенсия тайинлашда инобатга олинмайди. Ижтимоий адолат тамойилига тўғри келмайдиган бундай чекловнинг бекор қилиниши маҳкумлар томонидан молиявий муҳтожлик туфайли такроран жиноят содир этишнинг олдини олишга хизмат қилган бўлар эди. Шунингдек, жазони ўтаб бўлган фуқароларнинг жамиятда ўз ўрнини топишига кўмаклашиш учун “дастлабки ёрдам пакети” тизими жорий этилади. Хусусан, ўзининг аниқ тадбиркорлик лойиҳасини тақдим этиб, мустақил фаолиятини бошламоқчи бўлган собиқ маҳкумларга Пробация хизматини ривожлантириш жамғармасидан 10 миллион сўмгача бир марталик моддий ёрдам берилади.

Тараққиёт кушандаси бўлган коррупцияга қарши курашиш, жамиятда унинг ҳар қандай кўринишига нисбатан муросасизлик муҳитини шакллантиришга қаратилган сиёсатни изчил давом эттирамиз. Бу борада давлат идоралари билан бирга, кенг жамоатчилик, айниқса, фуқаролик жамияти институтларининг куч ва салоҳиятидан самарали фойдаланишга жиддий эътибор қаратамиз.

Азиз дўстлар!

Тараққиёт стратегиясида ўз аксини топаётган, адолатли ва халқпарвар давлат барпо этишда муҳим аҳамият касб этадиган вазифаларни амалга ошириш учун, аввало, янги конституциявий макон ҳамда янада мустаҳкам қонунчилик базаси керак бўлишини, ўйлайманки, барчамиз яхши тушунамиз. Шу маънода, Асосий Қонунимизни жамиятдаги бугунги реал воқеликка, шиддатли ислоҳотларимиз мантиғига мослаштириш, Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси учун мустаҳкам ҳуқуқий пойдевор яратиш муҳим вазифага айланмоқда.

Шу йил Президент сайлови олдидан бўлиб ўтган учрашувларда фуқароларимиз, кенг жамоатчилик, сиёсий партиялар вакиллари томонидан билдирилган таклифларда ана шу масала алоҳида қайд этилгани конституциявий ислоҳотларни объектив зарурат сифатида кун тартибига қўймоқда.

Бу, айниқса, қуйидаги ҳолатларда яққол намоён бўлмоқда.

Биринчидан, илгари амал қилиб келган **“давлат — жамият — инсон”** тамойилини **“инсон — жамият — давлат”** деб ўзгартириш, уни миллий қонунчилигимиз ва ҳуқуқий амалиётимизда мустаҳкамлаш зарур.

Иккинчидан, иқтисодий ислоҳотлар жараёнида инсон манфаатларини таъминлаш бош мезон бўлиши керак. Бу — халқпарвар давлат барпо этишнинг энг муҳим шартидир.

Учинчидан, “Жамият — ислоҳотлар ташаббускори” деган эзгу ғоя доирасида Асосий Қонунимизда фуқаролик жамияти институтларининг ўрни ва мақомини конституциявий жиҳатдан мустаҳкамлаш ҳам давр талабидир.

Тўртинчидан, Бош қомусимизда оила институтини ривожлантириш, эзгу инсоний қадриятларимизни келгуси авлодларга безавол етказиш, миллатлараро тотувликни янада мустаҳкамлаш бўйича конституциявий асосларни белгилаб қўйишимиз зарур.

Бешинчидан, фарзандларимиз Янги Ўзбекистон бунёдкорлари сифатида майдонга чиқаётган бугунги кунда Конституциямизда ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини тўла таъминлаш мақсадида ёшлар соҳасидаги давлат сиёсати, ўғил-қизларимизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш масаласи, уларнинг ҳуқуқ ва бурчлари конституциявий даражада ўз аксини топиши керак.

Олтинчидан, ҳозирги кунда Ўзбекистон ижтимоий давлат ва адолатли жамият қуриш сари дадил бормоқда. Шу сабабли **“Янги Ўзбекистон — ижтимоий давлат”** деган тамойилни конституциявий қоида сифатида мустаҳкамлашнинг вақти-соати етди, деб ўйлайман.

Еттинчидан, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича амалдаги тизимнинг самарасини ошириш мақсадида Конституциямизда болалар меҳнатига йўл қўймаслик, ногиронлар, кекса авлод вакилларининг ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қилиш масалалари ҳам ўз аксини топиши зарур.

Саккизинчидан, ҳозирги вақтда кўплаб ривожланган давлатлар табиатдаги глобал ўзгаришларни ҳисобга олиб, ўз конституциясига экологияга оид махсус боблар киритмоқда. Ўзбекистон Конституциясида ҳам ушбу долзарб масалага доир ҳуқуқий нормалар устувор ўрин эгаллаши лозим.

Тўққизинчидан, Учинчи Ренессанснинг тўрт узвий ҳалқаси бўлмиш боғча, мактаб, олий таълим ва илм-фан соҳаларини ривожлантириш масалаларини конституциявий даражада мустаҳкамлаб қўйиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Албатта, Конституцияни янгилашдек ғоят муҳим, стратегик вазифани ҳал этишда биз етти марта эмас, етмиш марта ўйлаб, халқимиз билан ҳар томонлама маслаҳатлашган ҳолда, юртимиз ва жаҳондаги илғор тажрибаларни чуқур ўрганиб, аниқ қарор қабул қилишимиз зарур.

Олий Мажлис палаталари, ҳурматли депутат ва сенаторларимиз, муҳтарам нуронийлар, хотин-қизлар, ёшлар жамоатчилиги, ҳуқуқшунос ва сиёсатшунос олимларимиз, илм-фан намояндалари, ижодкор зиёлиларимиз, бутун халқимиз бу масалада ўзининг аниқ фикр ва қарашларини билдирадилар, деб ишонаман.

Атоқли давлат ва сиёсат арбоби Уинстон Черчиллнинг **“Яхши бўлиш учун — ўзгариш керак, яхшиларнинг яхшиси бўлиш учун эса янада кўпроқ ўзгариш керак”,** деган сўзларида, ўйлайманки, теран ҳаётий маъно мужассам.

Дарҳақиқат, бугунги шиддатли давр биздан замонга мос ҳаракат ва ўзгаришларни талаб этмоқда. Ана шундай талабга жавоб берадиган мукаммал Конституцияга эга бўлиш учун Асосий Қонунимизнинг янги лойиҳасини тайёрлашимиз, уни умумхалқ муҳокамасига қўйиб, билдирилган таклифлар асосида такомиллаштириш, ушбу муҳим сиёсий ҳужжатни 2022 йил Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 30 йиллик байрами нишонланадиган кунларда қабул қилиш, ўйлайманки, миллий давлатчилик анъаналаримизга, халқимиз манфаатларига муносиб иш бўлади.

Азиз ва қадрли ватандошлар!

Мана шу улуғ айёмда халқимизнинг дилидаги бир фикрни яна бир бор таъкидлаб айтмоқчиман: **Янги Ўзбекистондаги ислоҳотлар энди ҳеч қачон ортга қайтмайди.**

Янги Ўзбекистон ғояси эл-юртимизнинг улкан интилиш ва иродаси билан умумхалқ ҳаракатига айланмоқда. Барчамиз ана шу улуғ мақсад йўлида янада жипслашиб, ғайрат-шижоат ва масъулият билан фидокорона меҳнат қилсак, кўзлаган юксак марраларимизга албатта етамиз.

Ишончим комил, орадан йиллар, асрлар ўтади, лекин ғоят қийин ва мураккаб, оғир синовли йилларда Янги Ўзбекистонни бунёд этишга муносиб ҳисса қўшган инсонларни келгуси авлодлар миннатдорлик билан эслайди.

Барчамизга ана шундай буюк бахт ва шараф ёр бўлсин!

Жонажон Ўзбекистонимиз доимо гуллаб-яшнасин!

Барча эзгу ишларимизда Яратганнинг ўзи мададкор бўлсин!

Сиз, азиз ватандошларимни Конституция куни билан яна бир бор чин дилдан табриклаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга тинчлик-хотиржамлик, файзу барака тилайман.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ БМТ МАХСУС МАЪРУЗАЧИСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 7 декабрь куни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг терроризмга қарши курашиш шароитида инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларини рағбатлантириш ва ҳимоя қилиш бўйича махсус маърузачиси Фионнуала Ни Аолайнни қабул қилди.

Етакчи халқаро тузилманинг юқори даражали вакили давлатимиз раҳбари томонидан БМТ Бош ассамблеясининг 75-сессиясида илгари сурилган ташаббус ва таклифларни амалга ошириш доирасида мамлакатимизда ташриф билан бўлиб турибди.

Учрашувда инсон ҳуқуқлари соҳасида, замонавий хатар ва таҳдидларга қарши кураш борасидаги долзарб кун тартиби юзасидан очиқ ва конструктив мулоқотни янада ривожлантириш масалалари кўриб чиқилди.

Ҳамкорлик самарали тус олгани, мамлакатимиз ушбу муҳим йўналишларда катта муваффақиятларга эришгани мамнуният билан қайд этилди.

Хусусан, Ўзбекистон БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгашининг (ИҲК) тўла ҳуқуқли аъзоси бўлди, унинг ишида фаол иштирок этмоқда. Келгуси йилда Ўзбекистон томони ушбу ихтисослаштирилган институтнинг раҳбарлик органларида вакиллик қилади.

Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий стратегия доирасида юртимизда гендер тенглик, сўз ва дин эркинлигини таъминлаш, фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган тадбирлар фаол амалга оширилмоқда.

БМТнинг Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияси ратификация қилинди. Ўзбекистон ташаббуси билан ИҲКнинг пандемия даврида ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги резолюцияси қабул қилинди, тегишли конвенция ишлаб чиқилмоқда.

Хавфсизлик соҳасида қатор асосий қонунлар қабул қилинган, яқинда беш йилга мўлжалланган Экстремизм ва терроризмга қарши курашиш бўйича стратегия тасдиқланди.

Махсус маърузачи Ўзбекистоннинг “Мехр” операцияси доирасида фуқароларни мамлакатга қайтариш, реабилитация ва реинтеграция қилиш борасидаги саъй-ҳаракатларини юксак баҳолади. Терроризм ва экстремизмга қарши курашдаги янги ёндашувлар алоҳида қайд этилди.

Суҳбат чоғида яқин ҳамкорликни, энг аввало, фуқаролик жамияти институтлари салоҳиятини мустаҳкамлаш, хотин-қизлар ва ёшлар ўрнини кучайтириш, қонунчиликни такомиллаштириш ва бошқа йўналишлар бўйича дастур ва лойиҳаларни амалга оширишда техник кўмак ва ёрдамни давом эттиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Ўзбекистоннинг БМТ органлари ва ҳуқуқни ҳимоя қилиш институтлари билан шериклигини мустаҳкамлашга қаратилган қатор қўшма халқаро тадбирлар ўтказишга келишиб олинди.

ЎзА.

ИНСОНПАРВАРЛИКНИНГ ЮКСАК НАМУНАСИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 29 йиллиги муносабати билан давлатимиз томонидан олиб борилаётган гуманистик сиёсатнинг амалий тасдиғи сифатида **“Озодликдан маҳрум этиш жазосини ўтаётган, қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган бир гуруҳ шахсларни афв этиш тўғрисида”ги Фармон**ни имзолади.

Фармонга мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 93-моддаси 23-бандига асосан содир этган жинояти учун жазони ижро этиш муассасаларида жазо ўтаётган ҳамда қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган **182** нафар шахс афв этилди.

Афв этилган шахсларнинг **3** нафари асосий жазодан тўлиқ озод этилди, **108** нафари жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилинди, **8** нафарининг озодликдан маҳрум этиш жазоси енгилроқ жазо билан алмаштирилди. Шунингдек, **63** нафар шахсга тайинланган озодликдан маҳрум этиш жазосининг муддатлари қисқартирилди.

Афв этилганларнинг **6** нафарини чет эл фуқаролари, **6** нафарини 60 ёшдан ошган шахслар, **9** нафарини аёл ҳамда **25** нафарини тақиқланган ташкилотлар фаолиятида қатнашган шахслар ташкил этади.

Фармон ижроси юзасидан афв этилган шахсларни оиласи ва яқинлари бағрига қайтариш, ижтимоий ҳаётга мослашиб, фойдали меҳнат билан шуғулланишлари, соғлом турмуш тарзини йўлга қўйиб, жамиятда муносиб ўрин топишлари учун уларга кўмак бериш бўйича масъул вазирлик ва идораларга тегишли топшириқлар берилди.

Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2021 йил 8 декабрь

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ

Бола ҳуқуқларининг кафолатларини таъминлаш тизими янада такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2021 йил 16 ноябрда қабул қилинган
Сенат томонидан 2021 йил 19 ноябрда маъқулланган

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2012–XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига** (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 1, 3-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 9, 144-модда; 1997 йил, № 2, 56-модда, № 9, 241-модда; 1998 йил, № 5–6, 102-модда, № 9,181-модда; 1999 йил, № 1, 20-модда, № 5, 124-модда, № 9, 229-модда; 2000 йил, № 5–6, 153-модда; 2001 йил, № 1–2, 23-модда, № 9–10, 165-модда; 2002 йил, № 9, 165-модда; 2003 йил, № 1, 8-модда, № 9–10, 149-модда; 2004 йил, № 1–2, 18-модда, № 9, 171-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 9, 314-модда, № 12, 417, 418-моддалар; 2006 йил, № 6, 261-модда, № 12, 656-модда; 2007 йил, № 4, 158, 166-моддалар, № 6, 248-модда, № 9, 416, 422-моддалар, № 12, 607-модда; 2008 йил, № 4, 187, 188, 189-моддалар, № 7, 352-модда, № 9, 485, 487, 488-моддалар, № 12, 640, 641-моддалар; 2009 йил, № 1, 1-модда, № 4, 128-модда, № 9, 329, 334, 335, 337-моддалар, № 12, 470-модда; 2010 йил, № 5, 176, 179-моддалар, № 9, 341-модда, № 12, 471, 477-моддалар; 2011 йил, № 1, 1-модда; 2012 йил, № 4, 108-модда, № 9/1, 242-модда, № 12, 336-модда; 2013 йил, № 4, 98-модда, № 10, 263-модда; 2014 йил, № 1, 2-модда, № 5, 130-модда, № 9, 244-модда, № 12, 343-модда; 2015 йил, № 6, 228-модда, № 8, 310, 312-моддалар, № 12, 452-модда; 2016 йил, № 4, 125-модда, № 9, 276-модда, № 12, 383, 385-моддалар; 2017 йил, № 3, 47-модда, № 6, 300-модда, № 9, 506, 510-моддалар; 2018 йил, № 1, 4-модда, № 4, 218, 224-моддалар, № 7, 430-модда, № 10, 679-модда; 2019 йил, № 1, 3, 5-моддалар, № 3, 161-модда, № 5, 259, 267, 268-моддалар, № 7, 386-модда, № 8, 471-модда, № 9, 592-модда, № 11, 787-модда, № 12, 880-модда; 2020 йил, № 1, 4-модда, № 3, 204-модда, № 7, 449-модда, № 10, 593-модда, № 11, 651-модда, № 12, 691-модда; 2021 йил, № 1, 5, 14-моддалар, № 2, 142, 144-моддалар, № 3, 217-модда, 4-сонга илова, № 8, 800, 803-моддалар, № 10, 966, 968, 973-моддалар) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимча киритилсин:

1) **17-модданинг**:

иккинчи қисми чиқариб ташлансин;

учинчи, **тўртинчи** ва **бешинчи қисмлари** тегишинча **иккинчи**, **учинчи** ва **тўртинчи қисмлар** деб ҳисоблансин;

иккинчи қисмидаги «97-моддасининг биринчи қисми, 98, 104–106, 118, 119, 137, 164–166, 169-моддалари» деган сўзлар «97, 98, 104–106, 118, 119, 137, 164–166, 169-моддалари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) **85-модданинг иккинчи қисмидаги** «ўн уч» деган сўзлар «ўн тўрт» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3) **86-модданинг**:

иккинчи қисмидаги «Ўн уч» деган сўзлар «Ўн тўрт» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

тўртинчи қисмидаги «ўн уч» деган сўзлар «ўн тўрт» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

4) **128-модда**:

биринчи қисмининг санкцияси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«тўрт юз саксон соатгача мажбурий жамоат ишлари ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки бир йилдан уч йилгача озодликни чеклаш ёхуд бир йилдан уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади»;

қуйидаги мазмундаги **иккинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Ўша ҳаракатлар моддий қимматликлар бериш ёхуд мулкий манфаатдор этиш орқали содир этилган бўлса, –

уч йилдан беш йилгача озодликни чеклаш ёки уч йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади»;

иккинчи қисми учинчи қисм деб ҳисоблансин;

учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисмларида назарда тутилган ҳаракатлар:

а) такроран ёки хавфли рецидивист томонидан;

б) илгари ушбу Кодекснинг 118 ёки 119-моддаларида назарда тутилган жиноятларни содир этган шахс томонидан содир этилган бўлса, –

беш йилдан етти йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади»;

5) **128¹-модданинг номи** ва **диспозицияси** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«128¹-модда. Ўн олти ёшдан ўн саккиз ёшгача бўлган шахс билан моддий қимматликлар бериш ёхуд мулкий манфаатдор этиш орқали жинсий алоқа қилиш

Ўн саккиз ёшга тўлмаганлиги айбдорга аён бўлгани ҳолда ўн олти ёшдан ўн саккиз ёшгача бўлган шахс билан моддий қимматликлар бериш ёхуд мулкий манфаатдор этиш орқали жинсий алоқа қилиш ёки жинсий эҳтиёжни ғайритабиий усулда қондириш»;

6) **129-модда**:

биринчи қисмининг санкцияси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«уч юз олтмиш соатгача мажбурий жамоат ишлари ёки бир йилдан икки йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд бир йилдан икки йилгача озодликни чеклаш ёки бир йилдан икки йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади»;

иккинчи қисмининг санкцияси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«икки йилдан уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки икки йилдан беш йилгача озодликни чеклаш ёхуд икки йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади».

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2013–XII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига** (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 2, 5-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 12, 269-модда; 1997 йил, № 2, 56-модда, № 9, 241-модда; 1998 йил, № 5–6, 102-модда, № 9, 181-модда; 1999 йил, № 1, 20-модда, № 5, 124-модда, № 9, 229-модда; 2000 йил, № 5–6, 153-модда, № 7–8, 217-модда; 2001 йил, № 1–2, 11, 23-моддалар, № 9–10, 165, 182-моддалар; 2002 йил, № 9, 165-модда; 2003 йил, № 5, 67-модда; 2004 йил, № 1–2, 18-модда, № 9, 171-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 12, 418-модда; 2006 йил, № 6, 261-модда; 2007 йил, № 4, 166-модда, № 6, 248, 249-моддалар, № 9, 422-модда, № 12, 594, 595, 607-моддалар; 2008 йил, № 4, 177, 187-моддалар, № 9, 482, 484, 487-моддалар, № 12, 636, 641-моддалар; 2009 йил, № 1, 1-модда, № 4, 136-модда, № 9, 335-модда, № 12, 469, 470-моддалар; 2010 йил, № 6, 231-модда, № 9, 334, 336, 337, 342-моддалар, № 12, 477-модда; 2011 йил, № 4, 103, 104-моддалар, № 9, 252-модда, № 12/2, 363-модда; 2012 йил, № 1, 3-модда, № 9/2, 244-модда, № 12, 336-модда; 2014 йил, № 9, 244-модда; 2015 йил, № 8, 310, 312-моддалар, № 12, 452-модда; 2016 йил, № 4, 125-модда, № 9, 276-модда, № 12, 385-модда; 2017 йил, № 3, 47-модда, № 6, 300-модда, № 9, 506, 510-моддалар, № 10, 605-модда; 2018 йил, № 1, 1, 5-моддалар, № 4, 218, 224-моддалар, № 7, 430, 431-моддалар, № 10, 679-модда; 2019 йил, № 1, 3, 5-моддалар, № 2, 47-модда, № 3, 161-модда, № 5, 259, 267-моддалар, № 7, 386-модда, № 8, 469-модда, № 9, 589, 592-моддалар, № 10, 671-модда, № 11, 787, 791-моддалар, № 12, 880, 881, 891-моддалар; 2020 йил, № 3, 204-модда, № 5, 296-модда, № 12, 689-модда; 2021 йил, № 1, 5, 11, 13, 14-моддалар, № 2, 142, 144-моддалар, 4-сонга илова, № 8, 800, 803-моддалар, № 9, 903-модда, № 10, 973-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимча киритилсин:

1) **121-модда**:

биринчи қисмидаги «педагог ёки жабрланувчининг вакили» деган сўзлар «педагог ва (ёки) психолог ёхуд жабрланувчининг вакили» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

қуйидаги мазмундаги **иккинчи**, **учинчи** ва **тўртинчи қисмлар** билан тўлдирилсин:

«Педагогни ва (ёки) психологни сўроқ қилишга жалб этиш вояга етмаган гувоҳ ёки жабрланувчи қонуний вакилининг ёки катта ёшдаги яқин қариндошининг, жабрланувчи вакилининг илтимосига биноан ёхуд суриштирувчининг, терговчининг, прокурорнинг ёки суднинг ташаббусига кўра амалга оширилади. Педагогнинг ва (ёки) психологнинг иштироки жиноят ишини юритаётган суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суд томонидан таъминланади.

Вояга етмаган жабрланувчи ёки гувоҳни сўроқ қилишда иштирок этиш учун педагогни ва (ёки) психологни жалб этиш тўғрисида илтимоснома бериш ҳуқуқи сўроқ қилишдан олдин унинг қонуний вакилига ёки катта ёшли яқин қариндошига, жабрланувчи вакилига суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суд томонидан тушунтирилади.

Вояга етмаган гувоҳни ёки жабрланувчини сўроқ қилишнинг умумий давом этиш вақти кун давомида дам олиш ва овқатланиш учун бир соатлик танаффусни ҳисобга олмаганда тўрт соатдан ошмаслиги керак»;

иккинчи – олтинчи қисмлари тегишинча **бешинчи – тўққизинчи қисмлар** деб ҳисоблансин;

олтинчи қисмидаги «педагог ёки психолог» деган сўзлар «педагог ва (ёки) психолог» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) **345-модданинг бешинчи қисмидаги** «128-моддаси иккинчи қисмида» деган сўзлар «128-моддаси иккинчи ва учинчи қисмларида» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3) **554-модда** қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«554-модда. Вояга етмаган гумон қилинувчини ёки айбланувчини сўроқ қилишда педагогнинг ва (ёки) психологнинг иштироки

Вояга етмаган гумон қилинувчини ёки айбланувчини сўроқ қилишда суриштирувчининг, терговчининг ёки прокурорнинг ихтиёрига кўра ёхуд вояга етмаган гумон қилинувчи ёки айбланувчи ҳимоячисининг, қонуний вакилининг илтимосига биноан педагог ва (ёки) психолог иштирок этиши мумкин. Педагогнинг ва (ёки) психологнинг иштирокини таъминлаш жиноят ишини юритаётган суриштирувчининг, терговчининг, прокурорнинг ёки суднинг зиммасига юклатилади. Педагог ва (ёки) психолог суриштирувчининг, терговчининг рухсати билан гумон қилинувчига ёки айбланувчига саволлар беришга, сўроқ тугаганидан сўнг эса, сўроқ баённомаси билан танишиб, баённомадаги ёзувларнинг тўғрилиги ва тўлиқлиги ҳақида ўз фикрларини ёзма шаклда баён этишга ҳақлидир. Бу ҳуқуқлар суриштирувчи, терговчи томонидан педагогга ва (ёки) психологга вояга етмаган шахсни сўроқ қилишдан олдин тушунтирилади ва бу ҳақда сўроқ баённомасида қайд қилинади».

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 25 апрелда қабул қилинган 409–I-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-ижроия кодекси** (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, № 6, 175-модда; 2003 йил, № 9–10, 149-модда; 2004 йил, № 1–2, 18-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2007 йил, № 6, 248-модда, № 9, 422-модда, № 12, 595-модда; 2008 йил, № 4, 187-модда, № 12, 636, 641-моддалар; 2009 йил, № 4, 136-модда, № 12, 470-модда; 2010 йил, № 9, 334-модда; 2012 йил, № 9/1, 238-модда; 2014 йил, № 9, 244-модда; 2015 йил, № 8, 310-модда; 2017 йил, № 3, 47-модда, № 10, 605-модда; 2019 йил, № 3, 165-модда, № 5, 267-модда, № 8, 469-модда, № 9, 588, 592-моддалар, № 12, 880-модда; 2020 йил, № 6, 337-модда; 2021 йил, 4-сонга илова) **127-моддасининг биринчи қисмидаги** «ўн уч» деган сўзлар «ўн тўрт» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Бош прокуратураси ва бошқа манфаатдор ташкилотлар ушбу Қонуннинг ижросини, ижрочиларга етказилишини ҳамда моҳияти ва аҳамияти аҳоли ўртасида тушунтирилишини таъминласин.

5-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

ҳукумат қарорларини ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин;

давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

6-модда. Ушбу Қонун расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2021 йил 7 декабрь
№ ЎРҚ–735

Ўзбекистон ва Қозоғистон:

МАДАНИЙ-ГУМАНИТАР ЙЎНАЛИШДАГИ ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Жорий йилнинг 5-6 декабрь кунлари Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаевнинг таклифига биноан давлат ташрифи билан Нур-Султон шаҳрида бўлди.

Ташриф давомида икки давлат ўртасида гуманитар алмашинувларни кенгайтириш, таълим, фан, соғлиқни сақлаш, маданият ва санъат, туризм ва спорт соҳаларидаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш масалалари кўриб чиқилди.

Нуқтаи назар

Ўзаро музокаралар жараёнида давлатимиз раҳбари томонидан қуйидаги ташаббуслар илгари сурилди:

— **Қозоғистонда Ўзбекистон йили** ва **Ўзбекистонда Қозоғистон йили** тадбирларини мунтазам равишда ўтказиб бориш;

— 2022 йилда Ўзбекистонда **биринчи Ёшлар конгресси** ҳамда **Ижодий ва илмий зиёлилар форуми**ни ташкил этиш;

— **олий таълим соҳаси**да ўзаро алоқаларни мустаҳкамлаш.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон ва Қозоғистон ушбу йўналишларда улкан салоҳиятга эга бўлиб, бундай ҳамкорликдан бирдек манфаатдордир. Зеро, маданий-гуманитар йўналишдаги ҳамкорликнинг асосини икки халқни ўзаро яқинлаштириш, тажриба алмашиш, уйғун анъана ва урф-одатларни асраш ва кейинги авлодга етказиш ташкил этади.

Ўзбек ва қозоқ миллати қардош халқ экани ҳеч кимга сир эмас. Халқларнинг анъаналари, урф-одатлари, турмуш тарзи ўхшаш. Икки халқ ҳам дўстликни қадрлайди. Жумладан, қозоқларда шундай мақол бор: “Досың көп болса, жолың да ашылады” (Дўстинг кўп бўлса, йўлинг ҳам равон бўлади). Ўзбеклар ҳам дўстликни юксак даражада қадрлайди: “Дўстинг — бойлигинг, дўстинг — давлатинг”. Бундай мақоллар кўплаб топилади.

Икки халқнинг тарихий дўстлиги, умумий анъана ва урф-одатларга эга экани, бугуни ва эртаси ўзаро боғлиқлиги хусусида Шавкат Мирзиёев Қозоғистонга давлат ташрифи олдидан ушбу мамлакатнинг марказий нашри “Егемен Қазақстан” ва “Казахстанская правда” газетасига берган интервьюсида алоҳида тўхталиб ўтди. Жумладан, давлатимиз раҳбари: “Ўзбекистон ва Қозоғистон фақатгина умумий тарих, маданият, анъана ва узоқ асрлик дўстликни ўз ичига олган қўшни давлатлар эмас, балки жуда ҳам яқин, қардош мамлакатлардир. Бизнинг халқларимиз маънавий ва қон-қариндошлик ришталари билан узвий жипслашиб кетган, уларни умумий мақсадлар, орзу-умидлар ва интилишлар бирлаштириб туради” деб қайд этди.

Маълумки, Марказий Осиё минтақаси тарихан фан, маданият, маънавият ва маърифатнинг ўчоғи бўлган. Яқин тарихда ҳам бу омил ўзининг аҳамияти йўқотмаган. Бу борада қайсидир олиму мутахассисни айнан бирон-бир давлатга тегишли деб айтиш мушкул. Зеро, фан, маданият, маънавият ва маърифат ютуқларидан бутун башарият фойдаланади. Яқин ўтмишдаги қозоғистонлик олимлар тўғрисида сўз кетганда, замонавий қозоқ адабиётининг асосчиси Абай Қўнонбоев, академик фанлар асосчиси Каныш Сатпаев, ёзувчилар Мухтор Авезов ва Собир Муқонов, йирик давлат арбоби, академик Динмухаммад Кунаевларни алоҳида таъкидлаш мумкин.

Адабиёт соҳасида ўзбек ва қозоқ халқини кўп йиллар давомида ўзаро ҳамкорлигини ёрқин ифодаловчи шахс сифатида ёзувчи Носир Фозиловни кўрсатиш мумкин. У Ўзбекистонда яшаб ижод қилган. Н.Фозилов, Абай Қўнонбоев, Мухтор Авезов, Собир Муқонов, Ғабит Мусрепов, Ғабиден Мустафин, Абдулла Тожибоев, Абдижалил Нурпеисов каби кўплаб қозоқ адиблари асарларини ўзбекчага таржима қилиб, нашр эттирган. 1986 йилда қозоқ адабиётидан қилган таржималари учун Н.Фозиловга Қозоғистон Ёзувчилар уюшмасининг Байимбет Майлин номидаги давлат мукофоти берилган. 1990 йилда атоқли ёзувчи “Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби” унвонига сазовор бўлди. 1999 йилда эса “Эл-юрт хурмати” ордени билан мукофотланди. Шунингдек, Н.Фозилов 1994 йили ўзбек ва қозоқ адабий алоқалари борасидаги катта хизматлари учун Қозоғистон Президенти таъсис этган “Тинчлик ва маънавий ҳамжиҳатлик учун” халқаро мукофотга сазовор бўлган.

Ўзбек ва қозоқ халқи бирдамлиги учун хизмат қилган бундай шахслар тўғрисида кўплаб мисоллар келтириш мумкин.

Икки қардош халқ ўртасидаги маданий-гуманитар алоқаларни ривожлантиришга давлат раҳбарлари катта эътибор қаратишмоқда. Хусусан, давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 13 мартдаги қарорига мувофиқ қозоқ шоири ва мутафаккири Абай Қўнонбоев ижодий меросини ўрганиш ташкил этилди. Қозоғистонда эса Алишер Навоий таваллудининг 577 йиллиги кенг нишонланди.

Таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон раҳбарияти қардош халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш йўлидаги саъй-ҳаракатларни муносиб тақдирлаб келмоқда. Хусусан, 1991-2019 йиллар мобайнида қозоқ миллатига мансуб 630 нафар Ўзбекистон фуқаролари турли давлат мукофотлари билан тақдирланган. Бу рақам сўнгги йилларда янада ортмоқда, масалан, 2016 йилда 33 нафар қардош миллатга мансуб бўлган Ўзбекистон фуқаролари юксак давлат мукофотларига лойиқ кўрилган. Бундан ташқари, 1991 йилдан буён 23 Қозоғистон фуқаролари Ўзбекистоннинг тегишли давлат мукофотлари билан тақдирланишган.

Маълумки, Ўзбекистон ва Қозоғистоннинг маданий-гуманитар алоқалар 1994 йил 10 январда имзоланган **маданият, соғлиқни сақлаш, илм-фан, таълим, туризм ва спорт соҳасидаги ҳамкорликни чуқурлаштириш тўғрисидаги** Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Қозоғистон Республикаси ҳукумати ўртасидаги битим асосида амалга ошириб келинади.

Бугунги кунда иккала давлат ўртасидаги маданий-гуманитар алоқаларни қуйидаги йўналишларда мустаҳкамланиб бораётганини кўриш мумкин.

Биринчидан, **таълим соҳасида**. Ўзбекистон ва Қозоғистон таълим муассасалари ўртасида талабалар алмашинуви, ўқув-методик қўлланмаларни ишлаб чиқиш, тажриба алмашиш бўйича ҳамкорлик йўлга қўйилган. Ҳозирда мамлакатимиз олий таълим муассасалари ва Қозоғистоннинг **50** дан ортиқ олий таълим муассасалари билан ҳамкорлик келишувлари амал қилмоқда. Давлатларнинг Фанлар академиялари ўртасида тизимли ҳамкорлик йўлга қўйилган, жумладан, биргаликда турли йўналишларда **илмий тадқиқотлар** ўтказиш, келгусида **университетлар консорциуми**ни ташкил қилиш бўйича келишувлар бунга мисол бўла олади.

Айни вақтда, мамлакатимиздаги 400 та мактабда машғулотлар қозоқ тилида олиб борилади. 162 та мактабда эса таълим фақат қозоқ тилида берилади. Олий таълим муассасалари тизимида Тошкент давлат педагогика университетида, Гулистон давлат университетида, шунингдек, Нукус, Жиззах ва Навоий давлат университетларида қозоқ тили ва адабиёти факультетлари ташкил қилинган.

Илм-фан, таълим соҳасида шу кунгача амалга оширилган ишлар натижасидан келиб чиқиб айтиш мумкинки, келгуси йилда **ижодий ва илмий зиёлилар форуми**ни ташкил этиш ташаббуси мазкур йўналишдаги ҳамкорликни сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқади.

Иккинчидан, **санъат ва маданият соҳасида**. Қозоғистоннинг санъат ва маданият вакиллари мамлакатимизда анъанавий тарзда бўлиб ўтадиган “Шарқ тароналари” халқаро мусиқа фестивалида мунтазам иштирок этиб келишади.

Бундан ташқари, 2018 йил **“Қозоғистонда Ўзбекистон йили”** деб эълон қилиниши доирасида ўзбекистонлик санъат усталари 5 маротаба концерт, ўзбекистонлик театр труппалари 4 та гастроль намойишлари, 4 та тасвирий ва амалий санъат кўргазмалари, 1 маротаба фольклор экспедиция, шунингдек, “Ўзбек киноси кунлари” ва “Ўзбек маданияти кунлари” каби тадбирлар ташкил қилинди.

2019 йил 15 апрель куни эса «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройида **Ўзбекистонда Қозоғистон йили**нинг расмий очилиш маросими бўлди. Ушбу тантанали маросимни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев очиб, қардош қозоғистонликларни юртимизга ташрифи билан қутлади. Шу муносабат билан, мамлакатимизда қозоғистонлик санъат ва маданият намоёндалари томонидан 80 дан зиёд турли тадбирлар ташкил қилинди.

Қозоғистон президенти Қосим-Жомарт Тўқаев Ўзбекистон ва Қозоғистон расмий делегациялари иштирокидаги учрашувида Нур-Султонда Алишер Навоий ҳайкали ўрнатилишини айтиб ўтди. Унинг фикрича, бу ҳайкал икки халқнинг маънавий яқинлиги ва кўп асрлик дўстлиги рамзи сифатида бунёд этилади.

Учинчидан, **миллатлараро муносабатлар соҳасида**. Мамлакатимизда яшовчи қозоқ миллатига мансуб аҳоли сони **803,4 минг**тани ташкил қилади. Бу қозоқ этнисининг Қозоғистон ташқарисида, МДҲ мамлакатларида яшайдиган энг йирик қисми ҳисобланади.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистонда 1992 йилдан буён Қозоқ миллий маданий маркази фаолият юритиб келади. Бугунги кунга келиб ушбу марказ таркибида Қорақалпоғистон Қозоқ миллий маданий маркази, Бухоро, Жиззах, Навоий, Хоразм, Сирдарё ва Тошкент вилоятларидаги унинг бўлинмалари, шунингдек, Тошкент шаҳар бўлинмаси иш юритади. Марказ фаолияти қозоқ миллатига мансуб фуқароларнинг маданий эҳтиёжларини қондириш, қозоқ тилини ўрганишга кўмаклашиш, қозоқ халқининг анъаналари ва урф-одатларини асраш, ёшларнинг қозоқ тилида таълим олишларини таъминлаш мақсадида олий ва ўрта-махсус таълим муассасалари билан ҳамкорлик қилиш, ёш иқтидорларни қўллаб-қувватлаш каби турли йўналишларда олиб борилади. Марказ фаолларининг ташаббуси билан Навоий вилоятининг Конимех туманида тарихий этнографик музей, Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманида “Шахшам” этнография музейи очилган. Маданий-маърифий тадбирлар доирасида ҳар йили “Айтис” оқинлар мусобақаси, “Алтибақан”, “Тусаукесер”ва бошқа миллий байрамлар ўтказилади. Шу билан бирга, мамлакатимизда “Нурлы жол” газетаси чоп этилмоқда.

Тўртинчидан, **соғлиқни сақлаш соҳасида**. Мазкур соҳадаги алоқалар ҳам тобора ривожланиб бормоқда. Хусусан, 2019 йилда бўлиб ўтган “Ўзбекистонда Қозоғистон йили” тадбирлари доирасида мамлакатимизда “Қозоғистон тиббиёти кунлари” (21-29 ноябрь) ташкил қилинди. Жорий йилнинг март ойида икки давлатнинг соғлиқни сақлаш вазирликлари ўртасида ўзаро англашув ҳужжати имзоланди. Мазкур ҳамкорлик доирасида қозоғистонлик ҳамкорлар билан биргаликда “Церебра” автоматлаштирилган тизими асосида ишемик ва геморрагик инсульт диагностикаси соҳасида тиббий хизматлар кўрсатиш бўйича тажриба лойиҳасини ишга тушириш режалаштирилган. Тиббиёт соҳасида иккала давлат ҳамкорлигига катта ҳисса қўшгани учун 2019 йилда Қозоғистон соғлиқни сақлаш вазири Е.Биртанов “Ўзбекистон соғлиқни сақлаш аълочиси” кўкрак нишони билан тақдирланган. Соҳа мутахассислари ўртасидаги ҳамкорлик айниқса, пандемия даврида янада мустаҳкамланмоқда.

Мухтасар айтганда, Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасидаги ўзаро алоқалар бугун халқаро майдонда ҳам ишончли, муҳим ва узоқ муддатли ҳамкорлик намунаси сифатида эътироф этилмоқда. Маданий-гуманитар соҳадаги икки томонлама ҳамкорликнинг бугунги даражаси шубҳасиз, ўзаро алоқаларнинг бошқа йўналишларига ҳам ўзининг ижобий таъсирини ўтказади. Бундай ҳамкорлик асосини, энг аввало, халқлар бирдамлиги, фуқароларнинг бир-бирига ишончи ва дўстона муносабати ҳамда қон-қариндошчилик ришталарининг мустаҳкамланиши ташкил этади.

Зеро, қозоқ мақолида айтилганидек, “Достық жоқ жерде табыс жоқ” — яъни “Дўстлик бўлмаган жойда, муваффақият ҳам бўлмайди”.

Аброр ЮСУПОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги СМТИ бўлим бошлиғи.

Давра суҳбати

Кеча Сенатнинг Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар масалалари қўмитаси ҳамда Молия вазирлиги томонидан халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларининг маҳаллий бюджет, иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, инвестиция ва тадбиркорликни ривожлантириш масалалари бўйича доимий комиссиялари билан ҳамкорликда “2022 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги Қонун муҳокамасига бағишланган давра суҳбати ташкил этилди.

ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ТАҚСИМЛАНИШИДА ҚАНДАЙ ЎЗГАРИШЛАР БОР?

Таъкидланганидек, Қонунда кейинги йилда иқтисодий ўсиш даражаси 6 фоиз, инфляция даражаси 9 фоиз, консолидациялашган бюджет тақчиллиги ялпи ички маҳсулотга нисбатан 3 фоиз миқдорда ва янгидан имзоланадиган давлат ташқи қарзи юқори чегараси 4,5 миллиард доллар миқдорида прогноз қилинмоқда. Шунингдек, давлат бюджети даромадларидан келиб чиқиб, келгуси йил учун Давлат бюджети харажатлари ялпи ички маҳсулотга нисбатан 25,6 фоиз миқдорида белгиланяпти.

Қонун билан ижтимоий соҳа харажатларининг қарийб 45 фоизи таълим соҳасига, хусусан, мактабгача таълим муассасаларига 8,6 триллион, халқ таълимига 30,8 триллион, ўрта махсус ва олий таълимга 7,5 триллион сўм маблағ ажратилмоқда.

Бундан ташқари, 2022 йилда Давлат бюджетидан соғлиқни сақлаш соҳасига (марказлашган инвестиция харажатлари билан бирга) 24 триллион сўм маблағ ёки 2021 йил тасдиқланган режага нисбатан 3,5 триллион сўм ёки 17 фоизга кўп маблағ ажратилиши кўзда тутилган.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашларига қўшимча тарзда юридик шахсларнинг мол-мулкига солинадиган солиқ ҳамда юридик шахслардан олинадиган ер солиғи тушумларини туманлар ва шаҳарлар бюджетларига йўналтириш ваколати берилмоқда.

2021 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонун билан Қорақалпоғистон Республикаси умумтаълим муассасалари, мактабгача таълим ташкилотлари, соғлиқни сақлаш муассасаларини қуриш, реконструкция қилиш ва мукаммал таъмирлаш, шунингдек, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тадбирлари доирасида объектларни қуриш, реконструкция қилиш ҳамда таъмирлаш-тиклаш харажатлари Қорақалпоғистон Республикасининг республика бюджетидан амалга ошириш белгиланган. 2022 йилдан бошлаб Қонун билан ушбу механизм бошқа барча вилоятларга жорий этилмоқда.

Ушбу Қонун билан маҳаллий давлат ҳокимияти органлари масъулияти ва манфаатдорлигини кучайтириш, ваколатларини кенгайтириш мақсадида адвокатлар томонидан кўрсатилган юридик ёрдам учун ҳақ тўлаш, кўп квартирали уй-жой фондига туташ ҳудудларни таъмирлаш харажатлари ва Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги тизимига кирувчи иссиқлик таъминоти ташкилотларининг иссиқлик тармоқлари ва қозонхона ускуналарини капитал таъмирлаш харажатлари маҳаллий бюджетларга ўтказилмоқда.

Қонун билан солиқ тўловчилар ўзлари тўлаётган солиқлардан қилинадиган харажатлар ёки уларнинг тақсимланишида бевосита иштирок этиш ва шаффофликни таъминлаш мақсадида республиканинг барча туман (шаҳар)ларида тасдиқланган умумий харажатларнинг 5 фоизи, шу билан бирга, туман (шаҳар)лар бюджетлари қўшимча маблағларининг камида 30 фоизи жамоатчилик фикри асосида шакллантирилган тадбирларга йўналтирилиши белгиланмоқда.

Давра суҳбатида, шунингдек, 2022 йил учун солиқ-божхона сиёсатининг асосий йўналишлари бўйича бўладиган ўзгаришлар, жумладан, самарасиз солиқ ва божхона имтиёзларини бекор қилиш, юридик ва жисмоний шахслар мол-мулкига солинадиган солиқ ставкаларини ўзгартириш каби асосий солиқ турлари бўйича тушунтиришлар берилди.

Якунда халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларининг маҳаллий бюджет, иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, инвестиция ва тадбиркорликни ривожлантириш масалалари бўйича доимий комиссияларига тегишли тавсиялар берилди.

«Халқ сўзи».

БМТ МУТАХАССИСИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ «МЕҲР» ОПЕРАЦИЯСИ ДОИРАСИДАГИ САЪЙ-ҲАРАКАТЛАРИНИ ЮҚОРИ БАҲОЛАДИ

БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси биносида 7 декабрь куни мазкур халқаро ташкилотнинг терроризмга қарши курашиш шароитида инсон ҳуқуқлари ва асосий эркинликларини рағбатлантириш ва ҳимоя қилиш бўйича махсус маърузачиси Фионнуала Ни Аолайн билан оммавий ахборот воситалари вакиллари ўртасида учрашув бўлиб ўтди.

Ни Аолайн хоним Ўзбекистон ҳукуматининг Сурия, Ироқ ва Афғонистондан аёллар ҳамда болаларни қайтариш ва уларни реинтеграциялаш иши бўйича амалга ошираётган чора-тадбирларини юксак баҳолади.

Хусусан, 2019 йил май ойидан бошлаб юзлаб жабрдийдаларни жанг майдонидан олиб чиқиш ва реинтеграция қилишга қаратилган "Меҳр" операцияси доирасидаги саъй-ҳаракатлар ҳар қанча тақсинга сазовор эканини алоҳида қайд этди.

— Ўн кунлик ташрифим давомида Ўзбекистоннинг, деярли, барча ҳудудини бориб кўрдим, тўртта қамоқхонада бўлдим, фуқаролик жамияти тузилмалари вакиллари билан учрашдим, жамоатчилик, оддий фуқаролар билан мулоқот қилдим, — деди инсон ҳуқуқлари бўйича мутахассис Фионнуала Ни Аолайн хоним. — Оила бирлиги ва жамият томонидан қўллаб-қувватлашга асосланган ўзбек модели репатриация қилиш, бола манфаатини кўзлаш, сиёсий, ҳуқуқий ва ижтимоий воситалар, ҳаракатлар орқали оловли ҳудуддан қайтган аёлларни самарали реинтеграция қилиш бўйича энг яхши амалиётнинг намунасидир.

Сурия шимолий-шарқидаги лагерларда минглаб аёллар ва болалар ўзбошимчалик билан ҳибсга олинган. БМТ мутахассислари яшаш шароити ва муомала масаласида улар зўравонлик, инсон эксплуатацияси, таҳқир ва маҳрумликка дучор эканини айтишмоқда. Бундай ҳаракатлар халқаро ҳуқуқ нормаларига кўра, ҳеч қандай ҳуқуқий ҳимоясиз қийноққа солиш ёки бошқа шафқатсиз, ғайриинсоний, қадр-қимматни камситувчи муносабатга дучор қилиш ёхуд жазога тортишга тенглашади.

Ни Аолайн Ўзбекистоннинг стигматизацияни бартараф этиш, асосий ҳуқуқ, жумладан, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқни таъминлашга қаратилган амалий чораларини юқори баҳолади. Ҳукуматимизнинг ЮНИСЕФ ва БМТнинг инсон ҳуқуқлари бўйича бошқа ташкилотлари, хусусан, Олий комиссар идораси билан самарали ҳамкорлигига алоҳида урғу берди.

— Репатриация ва реинтеграциянинг ўзбек модели бошқа ҳукуматлар ўз фуқароларини оловли ҳудудлардан қайтариши учун йўл харитаси сифатида хизмат қилади, — дея таъкидларкан, Махсус маърузачи мамлакатимизда мазкур тадбир самарали, инсоний ва инсон ҳуқуқларига мос тарзда амалга оширилганини эътироф этди. БМТ мутахассиси бошқа ҳукуматларни Ўзбекистондан ўрнак олишга чақирди.

Учрашув сўнгида Фионнуала Ни Аолайн журналистларни қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб қайтарди.

Саидмурод РАҲИМОВ,
ЎзА мухбири.

МАМЛАКАТИМИЗ ТАРАҚҚИЁТИ СТРАТЕГИЯСИ

Инсон қадри ва манфаатини улуғлаш халқимизнинг азалий фазилатларидан саналади. Давлатчилигимизнинг қайси даврига қарамайлик, мард, жасур ва фидойи инсонлар ҳамиша халқимизга бош бўлиб келганлигини кўрамиз.

Бугун ҳам юртимизда инсон шаъни ва шарафи, халқ учун қайғуриш ўзининг энг юқори мақомига кўтарилмоқда, десак, янглишмаймиз. Бунга барча жабҳада амалга оширилаётган ислоҳотлар ва уларнинг натижаси мисолида гувоҳ бўлмоқдамиз. Энг муҳими, ислоҳотларимиз чекинаётгани йўқ, аксинча, тобора қатъийлашиб бормоқда.

Мушоҳада

Президентимиз ўз лавозимига киришаркан: "Халқ билан бошлаган демократик ислоҳотлар йўлини янада қатъий давом эттирамиз ва бу йўлдан ҳеч қачон ортга қайтмаймиз. Янги Ўзбекистонни биргаликда, албатта, барпо этамиз!" дея тантанали қасамёд қилди. Бу эса бутун халқимизнинг мақсад-муддаосидир.

Давлатимиз раҳбари Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятларда сайловчилар билан учрашганда келгуси беш йилликда аҳоли турмуш тарзида бўладиган ўзгариш, янгиланиш ва юксалишлар ҳамда ҳудудларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши, мавжуд камчиликлар ва уларни ҳал этиш борасидаги молиявий ечимларга атрофлича тўхталиб ўтди.

Ўз навбатида, парламент палаталари қўшма мажлисида келгуси беш йиллик учун мўлжалланган ишларнинг аниқ тизими акс эттирилган **Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси** ишлаб чиқилганига алоҳида урғу берилди ва унда кўзда тутилган вазифалар келтириб ўтилди.

Ишончимиз комилки, Янги Ўзбекистон тараққиёт стратегияси миллий ривожланишимизнинг янги босқичини бошлаб беради. Эндиликда давлат фаолияти **"инсон — жамият — давлат"** деган янги тамойил асосида ташкил этилади.

Эркин фуқаролик жамиятини ривожлантириш орқали халқпарвар давлат барпо этиш, инсон қадр-қиммати ва унинг қонуний манфаатларини таъминлашга қаратилган кенг кўламли ислоҳотларни янги поғонага кўтариш, ҳар бир фуқаро, бутун халқимиз фаровонлигини таъминлашга хизмат қиладиган **"Янги Ўзбекистон — халқчил ва инсонпарвар давлат"** ғоясини оғишмай амалга ошириш мазкур Тараққиёт стратегиясининг асосий мазмун-моҳиятини ташкил этади.

Ҳужжатда маҳаллий бошқарув органларининг муаммоларни ҳал этишдаги роли ва масъулияти янада кучайтирилиши белгилаб қўйилганини алоҳида таъкидлаш зарур. Бу, албатта, ўз вақтида қабул қилинган тўғри қарордир. Боиси барча ислоҳотлар қуйидан вертикаль шаклда юқорига қараб қўллаб-қувватланмаса, оддий халқ турмуш даражаси яхшиланмаса, тараққиётда одимлаш мушкул.

Ислоҳотлар жараёнида дунёнинг бирон-бир мамлакатида ўхшаши йўқ маҳалла тизими муҳим бўғин сифатида иштирок этмоқда. Бугунги кунда ушбу тузилма ёши улуғларни эъзозлаш, ёшларни қўллаб-қувватлаш, меҳр-оқибат, ёшу қариларнинг билимга чанқоқлигини ошириш каби зарурий ишларни амалга оширувчи генератор вазифасини ўтамоқда. Шу боис ҳам ислоҳотлар самараси бевосита акс этадиган маҳалла тизими кучайтирилиб, ҳоким ва маҳалла уйғунлигини амалиётда кенг қўллаш мақсадида **ҳоким ёрдамчиси** институти жорий этилади.

Яна бир хушхабар сифатида маҳаллаларда ёшлар масаласи билан шуғулланадиган янги тизим — Ёшлар агентлиги вакили фаолият юритишини келтирса бўлади. Вакил асосан ёшлар билан ишлайди, уларнинг қизиқиши, интилиши ва иқтидорини ҳисобга олиб, тўғри йўналтиради, аниқроғи, маҳалла ёшларини ҳақиқий назоратга олувчи раҳбар ҳамда ҳудуддаги ижтимоий-сиёсий муҳитнинг масъули бўлади.

Бу орқали эса маҳаллада ёшларнинг бандлигини таъминлашдан тортиб, то уларнинг келажакда ким бўлишигача назоратга олинади — ўқитилади, ҳунарга ўргатилади. Асосийси, ёшларнинг сиёсий онги янада ўсади, уларда ватанпарварлик ва халқпарварлик туйғулари мустаҳкамланади. Албатта, "тенгдош + тенгдош" тамойилига амал қилинса, ислоҳотлар уларнинг қалбига тезроқ етиб боради.

Тараққиёт стратегиясида нафақат режалар, балки ислоҳот пойдевори бўлмиш молиявий масалаларга ҳам ечим кўрсатилган. Ҳоким ва маҳаллалар молиявий имкониятини кенгайтириш мақсадида туман бюджети қўшимча маблағлар билан таъминланиб, маҳалланинг ўз жамғармаси тузилади. Бу билан келгусида маҳалла бюджетини яратиш мақсади илгари сурилган.

Шунингдек, Тараққиёт стратегиясида марказий идораларни трансформация қилиш орқали фуқароларга хизмат қиладиган ихчам ва самарали бошқарув тизимини яратиш режалаштирилган. Бунинг учун соҳага тўла жавоб бера оладиган, унинг ишлаш механизмини йўлга қўя биладиган, халқ орзу қилган натижаларни бера оладиган кучли ва таъсирчан, халқчил визирлик ва идораларни ташкил этиш кўзда тутилган.

Тараққиёт стратегиясида миллат руҳини кўтариш, уни жамиятда содир бўлаётган жараёнларнинг фаол иштирокчисига айлантириш ва шу орқали Ватанимизни ривожланган дунё давлатлари қаторига олиб чиқиш масаласи кўзга яққол ташланиб турибди.

Бу жараённи янада тезлаштириш, халққа яқинлаштириш мақсадида ҳар бир тармоқ ва ҳудуд бўйича қабул қилинган дастурлар ижроси бўйича раҳбарларнинг маҳаллий Кенгашларга ҳисобот бериш тизими йўлга қўйилади. Бундан асосий мақсад — раҳбар фаолиятига холис баҳо бериш ва халқнинг турмуш шароитини яхшилашга қаратилган инвестициялар олиб кириш, маҳаллалардаги тадбиркорлик тизимини ривожлантиришга асосий урғу берилади ва ушбу масалалар билан раҳбарларнинг мунтазам шуғулланиб бориши талаб этилади. Парламент назорати йўлга қўйилиб, раҳбарлар фаолиятига баҳо берилади ва унинг иш фаолияти бўйича юқори органларга маълумотлар тақдим қилинади.

Умуман, бугун мамлакатимиздаги барча ислоҳот халқимиз турмуш фаровонлигини ошириш, юртимиз тараққиётини таъминлашга йўналтирилган бўлиб, бу биз, сенаторлардан ҳам катта масъулият ва фидойилик талаб этади.

Толибжон МАДУМАРОВ,
Олий Мажлис Сенатининг Мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитаси раиси ўринбосари, Маҳаллий ҳокимият вакиллик органлари фаолиятини кучайтиришга кўмаклашувчи комиссия раиси.

8 декабрь – Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун

«ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН» ВА ИНСОН МАНФААТЛАРИ КАФОЛАТИ

Ҳар қандай мамлакатнинг демократик ва инсонпарварлик хусусиятлари инсонга бўлган муносабат — фуқароларнинг ҳуқуқи ва эркинликлари қандай ҳимоя қилинаётгани билан белгиланади. Шу маънода, халқаро майдонда янги тушунча сифатида баҳоланаётган "Янги Ўзбекистон" моҳияти ҳақида тўхталмоқчимиз.

Албатта, бу тушунчанинг асосини 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари кафолати ҳисобланган Конституциямиз ташкил қилади. Зеро, Бош қомусимиз ва "Янги Ўзбекистон" ғояси замирида улуғ аждодларимиз, умуман, ўтмишда биринчи ва иккинчи Уйғониш даврларига асос солган алломa боболаримизнинг орзу-интилишлари ва армонлари ҳам мужассам. Ҳозирги вақтда мамлакатимизда яна бир муҳим Уйғониш жараёни кечмоқда. Бу жараёнда инсоннинг барча ҳуқуқлари қаторида, таълим олиш ҳуқуқи муҳим аҳамиятга эга. Негаки, жамиятни модернизация қилиш, жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллаш, келажаги буюк давлатни барпо этиш, биринчи навбатда, таълим олиш ҳуқуқига бўлган муносабат билан чамбарчас боғлиқ.

Хабарингиз бор, 2020 йилнинг 23 сентябрида янги таҳрирдаги "Таълим тўғрисида"ги Қонун қабул қилинган эди. Эътиборли жиҳати шундаки, унга "инклюзив таълим" тушунчаси ҳам сингдирилди. Бу ҳар бир боланинг таълим олишдаги тенг ҳуқуқлилигини таъминлаш, ҳар қандай дискриминация ва камситишларнинг олдини олишга хизмат қилади. Юртдошларимизга таълим-тарбия бериш, касб-ҳунар ўргатиш ва ҳар кимнинг билим олишдан иборат конституциявий ҳуқуқларини таъминлашда ушбу Қонун муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мамлакатнинг демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, халқ фаровонлигини ошириш бобидаги сиёсати ҳам жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилаётир. Бу, аввало, Ўзбекистоннинг жаҳон цивилизацияси бешикларидан бири экани, иккинчи томондан, аждодларимиз анъаналарига содиқлик, яъни халқлар, давлатлар, миллатлар ва динлар ўртасидаги тинчлик ва барқарорликни таъминлашдаги фаоллиги билан белгиланади. Буларнинг барчаси истиқлол ва Конституция шарофати эканлиги кундай равшан ҳақиқат.

Шундай қилиб, мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини олий қадрият даражасига кўтаришга қаратилган эзгу ишлар рўёбга чиқарилмоқда. Президент мамлакатимиз Бош қомуси қабул қилинганининг 28 йиллиги муносабати билан ўтказилган тантанали тадбирда: "Ўзбекистон фуқаролари ҳамиша ўз давлати ва Конституцияси ҳимоясида бўлади ва биз бу тамойилни бундан буён ҳам қатъий амалга оширамиз", дея таъкидлаш орқали шу йўналишдаги ишлар бундан кейин янгича суръат касб этишига урғу берган эди.

Жамиятни кузатадиган бўлсак, бу ғоя ҳаётда ўз тасдиғини топаётганига гувоҳ бўламиз. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида кафолатланган ҳар бир фуқаронинг четда ишлаш, ўқиш ва дам олиш ҳуқуқини таъминлаш учун нимаики зарур бўлса, ҳаммасини яратиш чоралари кўрилаётганини ҳам эътироф этмоқ жоиз.

Аммо шу ўринда юртдошларимизнинг ушбу ҳуқуқларини баъзи бировлар томонидан суиистеъмол қилинаётганлигини ҳам айтишга тўғри келади. Чунки ҳамон қонунлар моҳиятини англолмаётган, қонуний йўл қолиб, алдамчилар тузоғига тушиб қолаётган ҳамюртларимиз кўплаб топилади. Аслида, хорижга чиқаётган ҳар бир фуқаро шу юртнинг дунё ҳамжамияти олдидаги мавқеи, обрў-эътиборини сақлаш ва юксалтиришга масъул эканлигини унутмаса нур устига нур бўлар эди.

Гап шу ҳақда кетар экан, 2020 йилнинг 17 августида янги таҳрирдаги "Одам савдосига қарши кураш тўғрисида"ги Қонун қабул қилинганлигини айтиб ўтиш зарур. Унга биноан, бир қатор янги нормалар киритилди. Одам савдосидан жабрланганларни ижтимоий реабилитация қилиш, мослашувини ва жабрланганлар ҳақидаги маълумотлар махфийлигини таъминлаш тартиби, уларга тақдим этиладиган хавфсизлик чоралари ҳамда бошқа кафолатлар, одам савдосидан жабрланганларни идентификация қилиш ва уларни қайта йўналтириш, одам савдосига қарши курашда ННТлар ваколат ва вазифалари, соҳага оид асосий тушунча ва тамойиллар, уни давлат томонидан тартибга солиш, ваколатли давлат органлари, Миллий комиссия, ҳудудий комиссиялар ва Миллий маърузачига оид меъёрлар ана шулар жумласидандир.

Ўз вақтида қабул қилинган мазкур Қонун мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги интилишларга янгича суръат бағишлади, десак, асло муболаға бўлмайди.

Умуман, юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислоҳотлар инсон ҳаётини, дунёқарашини ҳамда турмуш тарзини ўзгартирмоқда. "Янги Ўзбекистонни биргаликда барпо этамиз" ҳамда "Жамият — ислоҳотлар ташаббускори" деган янги ғоялар ҳаётимиздан тобора чуқур жой эгаллаяпти. Албатта, ушбу буюк мақсадларга эришиш инсон ҳуқуқларини таъминлашга қаратилган саъй-ҳаракат билан уйғунликда олиб борилади. Зеро, қаердаки инсон ҳуқуқ ва манфаатлари тўлиқ таъминланса, ўша жамият аҳли, албатта, биз тилга олиб ўтгандек улуғвор ғоялар атрофига бирлашади ва мамлакат тараққиёти йўлида фидойилик кўрсатади.

Абира ҲУСЕЙНОВА,
Олий Мажлис Сенати аъзоси, БухДУ профессори, фалсафа фанлари доктори.

ТАЪЛИМ ВА ИЛМ-ФАН СОҲАСИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШНИНГ МУСТАҲКАМ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

Ҳар бир замонавий давлатда унинг Конституцияси фуқаролар, жамият ва давлат органлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни тартибга солишнинг асосий тамойилларини белгилайди.

1992 йилда қабул қилинган мустақил Ўзбекистоннинг Конституцияси ҳам айнан шу мақсадга хизмат қилиб, уни ишлаб чиқишда мамлакатимизда кўп асрлар давомида тўпланган давлатчиликни ривожлантириш тажрибаси, анъаналари ва қадриятлари билан бир қаторда, ушбу соҳадаги халқаро миқёсда эътироф этилган демократик ғоя ва тамойиллар ҳамда уларнинг асл моҳиятини ўзида жамлаган Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси қоидалари асос қилиб олинган.

Конституциямизнинг узвий таркибий қисми сифатида шахс эркинлиги ва ҳуқуқлари, фуқароларни ижтимоий қўллаб-қувватлашга қаратилган нормалар белгиланган. Хусусан, фуқаролар бепул умумий таълим олиши, ҳар кимга илмий ва техникавий ижод қилиш эркинлиги кафолатланганлиги ва давлат жамиятнинг маданий, илмий ва техникавий ривожланишига ғамхўрлик қилиши кўрсатилган.

Бундай ҳуқуқий нормаларнинг тўлақонли ишлаши мамлакат иқтисодиётини ҳар томонлама ривожлантириш ва халқ фаровонлигини изчил ошириб бориш учун энг муҳим, аниқловчи омил эканини Ўзбекистонда сўнгги йилларда амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотлар мисолида яққол кўриш мумкин.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан мамлакатимиз иқтисодиётининг барча тармоқларида олиб борилаётган беқиёс ўзгаришлар, улкан бунёдкорлик ишларининг бирламчи асоси ва самарадорлигини таъминловчи механизм сифатида шу соҳалар учун чуқур билимларга эга бўлган салоҳиятли ёш кадрларни тайёрлаш вазифаси белгиланди.

Бу, ўз навбатида, мактабгача таълимдан то олий таълимнинг энг сўнгги босқичигача бўлган узлуксиз тизимнинг барча бўғинларини тубдан ислоҳ қилиш, таълим сифатини кескин ошириб, меҳнат бозори талабларига тўла жавоб берадиган мутахассислар тайёрловчи миллий таълим тизимини яратиш заруриятини аниқлади.

Асосийси, билим олишда яшаш ҳудуди ёки иқтисодий имкониятидан қатъи назар, юртимизнинг барча фуқаролари учун тенг имкониятлар яратилиши лозим. Айнан шу мақсадда, сўнгги йилларда таълим соҳасидаги ислоҳатларни қўллаб-қувватлаш, таълим сифатини ошириш ва таълим олиш истагида бўлган эҳтиёжманд ёшлар учун тегишли имтиёзлар беришни кўзда тутадиган қонунлар, фармон ва қарорлар қабул қилинди.

Болаларни мактабга тайёрлашнинг давлат кафолати сифатида мактабгача таълим тизими ва тегишли вазирлик ташкил этилиб, шу соҳадаги қамров кўрсаткичи қисқа вақт ичида 27 фоиздан 68 фоизгача кўтарилди. Қолаверса, кўплаб мактабгача таълим ташкилотлари қурилиб, давлат-хусусий шериклик тамойилида хусусий ва оилавий боғчалар ташкил этилмоқда.

Мактаб таълими тизимида сифат кўрсаткичларини кескин ошириш мақсадида замонавий, илғор хорижий тажриба асосида янги таълим дастурлари ишлаб чиқилмоқда. Ҳар бир вилоятда Президент мактаблари, ижод мактаблари ва ихтисослашган мактаблар ташкил этилиши жойларда иқтидорли болаларни аниқлаш ва уларга замонавий, пухта билимлар бериш имконини яратмоқда. Бундай мактабларда мамлакатимизнинг илғор педагоглари билан бир қаторда, катта тажрибага эга хорижлик ўқитувчилар ҳам дарс бермоқда. Муҳими, бундай ўқув масканлари мамлакатимиздаги бошқа мактабларда ҳам ўқув жараёнини шундай юксак тажриба асосида ташкил этиш учун экспериментал майдон бўлиб хизмат қилмоқда.

Шунингдек, фуқароларнинг таълим олишга бўлган конституцион ҳуқуқларини тўла таъминлаш, ўзи танлаган мутахассислик бўйича чуқур фундаментал ва амалий билимлар олиш имкониятини яратиш учун олий таълим ташкилотлари сони ва таълим йўналишларини қадамма-қадам кўпайтириб бориш Президентимиз томонидан муҳим стратегик вазифа қилиб белгиланди. Сўнгги тўрт йил ичида мамлакатимиздаги олийгоҳларнинг сони 65 тадан 115 гача ошиб, олий таълим тизимининг қамров кўрсаткичи 9 фоиздан 28 фоизга кўтарилди.

Бир қатор янги йўналишларда, жумладан, хорижий ҳамкорлар билан биргаликда, мутахассислар тайёрлаш йўлга қўйилди. Бундай илғор, замонавий билимларга эга бўлган Ўзбекистон ёшлари нафақат юртимизда, балки чет эл корхоналарида ҳам мутахассис сифатида ишлаш имкониятига эга бўлади.

Илм-фан, илмий-техникавий тадқиқотлар соҳаси ҳар бир давлатнинг замонавий ривожланишининг муҳим кўзгусидир. Мамлакатимиз ушбу соҳада кўп асрлар давомида етакчилик қилиб, юртдошларимиз бўлган буюк алломаларнинг номи ва илмий изланишлари бутун дунёга маълум бўлиб келган. Ўзбекистондаги бир қатор илмий мактаблар ҳозирда ҳам халқаро илмий ҳамжамият томонидан эътироф этилади, лекин замонавий илмий тадқиқотларни ташкил этиш катта миқдордаги маблағ, юксак технологик асбоб-ускуналар ва бир қатор бошқа шарт-шароитлар яратишни талаб қилади.

Айнан шуни ҳисобга олиб, Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг ғояси билан илмий-инновацион фаолиятни қўллаб қувватлаш, унинг натижаларини амалиётга кенг ва самарали тадбиқ этилишини таъминловчи махсус давлат органи — Инновацион ривожланиш вазирлиги ташкил этилди.

Вазирликнинг илмий-техникавий йўналишлар ва иқтисодиёт тармоқларининг долзарб муаммолари кесимида ишлаб чиққан қатор муҳим фундаментал ва амалий тадқиқотлар лойиҳалари муваффақиятли амалга оширилмоқда. Ушбу дастур ва лойиҳалар амалга оширилишида тадқиқотчи олимлар ҳамда инженерлар учун молиявий, техникавий ва ташкилий шарт-шароитлар яратилмоқда. Сўнгги беш йиллик даврда давлат бюджетидан илм-фанга ажратиладиган маблағлар қарийб 4 марта оширилди.

Илмий ходимлар ва профессор-ўқитувчиларнинг маошлари 3 мартадан кўпга оширилди. Янги лаборатория ускуналари ва эҳтиёт қисмлари, тадқиқот материаллари учун алоҳида маблағ ажратилмоқда. Фанлар академияси ва бир қатор олий ўқув юртларида энг ноёб, юқори технологик асбоб-ускуналар, хусусан, чет элда ишлаб чиқарилган лаборатория жиҳозлари асосида жамоа бўлиб фойдаланиш илмий марказлари ва технопарклар ташкил этилди.

Албатта, мамлакатимизда илмий тадқиқотлар ва инновацион фаолиятни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва изчил ривожлантириш Ватанимизнинг иқтисодий жиҳатдан ривожланган мамлакатлар қаторидан муносиб жой эгаллашидек буюк мақсадга етишишимизда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Эркин ЗОҲИДОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси.

«ҲУКУМАТ СОАТИ»ДА ТРАНСПОРТ ВАЗИРЛИГИ ВА ДАВЛАТ БОЖХОНА ҚЎМИТАСИНИНГ ЖАВОБЛАРИ ЭШИТИЛДИ

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида навбатдаги "Ҳукумат соати" бўлиб ўтди.

Унда депутатлар "Транспорт-логистика соҳасини ривожлантириш, юкларни божхона орқали ўтказишни соддалаштириш ва рақамлаштириш, транспорт харажатларини қисман қоплаш тизимини йўлга қўйиш, юк вагонлари хизматига бозор тамойилларини жорий этиш борасида олиб борилаётган ишлар тўғрисида"ги масалани муҳокама қилдилар.

Парламент назорати

Кун тартибидаги масала юзасидан депутатларнинг саволларига Ўзбекистон Республикаси транспорт вазири ўринбосари Абдусамад Мўминов ҳамда Давлат божхона қўмитаси раиси Акмалхўжа Мавлонов жавоб бердилар.

Транспорт вазири ўринбосари А. Мўминовнинг таъкидлашича, тараққиётнинг янги даврида мамлакатимизда транспорт ва транспорт коммуникациялари соҳасини ривожлантириш, ташишларнинг юқори даражадаги хавфсизлигини таъминлаш, транспорт соҳасидаги бошқарув тизимини такомиллаштириш, соҳа учун малакали мутахассисларни тайёрлашга йўналтирилган кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Президентимизнинг "Транспорт соҳасида давлат бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони ҳам соҳани янада ривожлантиришда муҳим ҳуқуқий асос бўляпти.

Аҳолига кўрсатилаётган транспорт хизматининг сифати яхшиланмоқда. Эндиликда, узоқ йиллар автобуслар қатнови узилиб қолган ҳудудлар, ҳатто чекка қишлоқларда ҳам йўловчиларнинг узоғини яқин қилаётган янги йўналишлар очилмоқда.

Йўл-транспорт соҳасини ривожлантириш бўйича олиб борилаётган ислоҳотлар натижасида сўнгги беш йил давомида 56 895 км. автомобиль йўлларининг реконструкция қилиниши ва таъмирланиши, 1 минг 560 дан зиёд кўприк ва йўл ўтказгичларнинг қурилиши ва таъмирланиши йўл-транспорт инфратузилмасининг ривожланишига ўзининг ижобий таъсирини кўрсатмоқда.

Бироқ республика ҳудудида оғир вазнли юк автотранспорт воситаларининг белгиланган меъёрлардан ортиқ юк билан ҳаракатланиши оқибатида автомобиль йўлларининг айрим участкалари ва 3 минг 426 та сунъий иншоотлар бузилиб, яроксиз ҳолатга келиб қолган. Бу борадаги муаммоларни бартараф этиш мақсадида бугунги кунда синов тариқасида транспорт воситаларининг вазн ва ҳажм параметрларини ўлчовчи кўчма ва стационар тарози пунктлари фаолияти йўлга қўйилди.

Шунингдек, темир йўл тизимини модернизация қилиш, инфратузилма объектларини янгилаш, янги ҳаракат таркибларини олиб келиш орқали кўрсатилаётган хизматлар сифатини ошириш юзасидан бир қатор йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Натижада узунлиги 357 километр бўлган Бухоро — Мискин темир йўл участкаси қурилиб, фойдаланишга топширилди, 325 километр бўлган Қарши — Термиз ва 145 километр бўлган Поп — Наманган — Андижон темир йўл участкалари электрлаштирилди. Темир йўлларнинг электрлаштирилган линиялари узунлиги 3 минг километрга, умумий улуши эса 40 фоизга етказилди.

Юқори тезликда ҳаракатланувчи 4 та "Talgo-250" русумли йўловчи электропоездлари ҳамда эконом тоифали 4 та вагонлар харид қилинди. Ушбу электропоезд ва вагонларни йўналишларга қўйиш орқали кунлик йўловчилар ташиш ҳажми 72 фоизга оширилди, йўловчиларни ташиш вақти Тошкент — Қарши йўналишида 6 соатдан 3 соат 20 дақиқагача, Тошкент — Бухоро йўналишида 7 соатдан 3 соат 50 дақиқагача қисқартирилди.

"Ҳукумат соати"да қайд этилганидек, авиация соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар натижасида аҳоли учун маҳаллий ва халқаро авиайўналишларда қулайлик ва имкониятлар яратилмоқда, ҳудудий аэропортларни реконструкция қилиш ва ривожлантириш орқали йўловчиларга хизмат кўрсатиш сифати янада ошмоқда. Соҳада амалга оширилган қатор чора-тадбирлар натижасида маҳаллий йўналишларда авиачипталар нархи 15 — 20 фоизга арзонлаштирилди, маҳаллий авиақатновлар сони ҳафтасига 17 тадан 48 тага, халқаро йўналишлар эса 23 тадан 68 тага кўпайтирилди.

Шу билан бирга, 2020 йил 1 августдан хорижий авиакомпанияларга вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикаси халқаро аэропортларида бешинчи даражадаги "ҳаво эркинлиги", "Навоий" ва "Термиз" халқаро аэропортларида эса юк ташувчи авиакорхоналар учун еттинчи даражадаги "ҳаво эркинлиги"ни тақдим этувчи "Очиқ осмон" режими жорий этилди. Халқаро аэропортларда хорижий авиакомпаниялар ҳаво кемаларига кўрсатиладиган хизматлар тарифлари 27 фоизга туширилди.

Бундан ташқари, мамлакат авиация бозорида тақдим этилаётган хизматлар нархи ва сифати бўйича турли сегментларни шакллантириш орқали аҳолининг мобиллик даражасини ошириш, авиация хизматларидан фойдаланиш қўламини кенгайтириш мақсадида 2021 йилнинг июль ойида Ўзбекистонда биринчи хусусий "Qanot Sharq" авиакомпанияси ташкил этилди.

Шунингдек, юртимизнинг барча халқаро аэропортларида босқичма-босқич йўловчиларнинг мустақил ўзини рўйхатдан ўтказиш Self Check-In замонавий тизими жорий этилмоқда.

Давлат божхона қўмитаси раиси А. Мавлоновнинг депутатларга берган ахборотида айтилганидек, кейинги йилларда мамлакатимизда давлат божхона хизмати органлари фаолиятини рақамлаштириш орқали унинг самарадорлигини оширишга қаратилган изчил ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Ўтган вақт мобайнида ахборот тизимлари 67 тага, интерактив хизматлар 33 тага етказилиб, тадбиркорлик субъектларига сифатли ҳамда тезкор хизматлар кўрсатиб келинмоқда. Айниқса, замонавий ахборот тизимлари божхона расмийлаштирув вақтини кескин қисқартиришга, "қоғозсиз ва электрон божхона" тизимининг тўлиқ яратилишига замин яратди.

"Ҳукумат соати"да келтирилганидек, бугунги кунда автомобиль ва темир йўлларда жойлашган 41 та чегара божхона постларидан 19 таси 20 та инспекцион кўрик мажмуаси билан жиҳозланган. Улар ёрдамида товарларни божхона назоратидан ўтказиш вақти 15 баробаргача қисқартирилмоқда.

Шунингдек, божхона органларининг ахборот тизимлари халқаро тизимларга интеграциялаш борасида ҳам бир қатор ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, божхона расмийлаштирувини енгиллаштириш орқали ташқи савдони жадаллаштириш мақсадида, "E-TIR" лойиҳаси синов тариқасида ишга туширилди. Мазкур тизим миллий божхона тизимлари ўртасида товар ва транспорт воситалари, контейнерларнинг халқаро транзити учун хавфсиз маълумотлар алмашинувини таъминлашга хизмат қилади.

"Ҳукумат соати"да депутатлар соҳани бугунги кун мезонларидан келиб чиққан ҳолда янада такомиллаштириш, транспорт-логистика соҳасини ривожлантириш, юкларни божхона орқали ўтказишни соддалаштириш ва рақамлаштириш, йўлларни Тошкент шаҳридаги каби вилоят ҳамда туманлар кесимларида ҳам йўл-қурилиш ва транспорт инфратузилмасини йўлга қўйиш, автомобиллар қатновида тирбандликларнинг олдини олишга қаратилган лойиҳаларни янада жадаллаштириш бўйича бир қатор амалий таклифларни бердилар.

Тадбирда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси қўмиталарига соҳага оид амалдаги қонун ҳужжатларини ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш юзасидан таклифлар ишлаб чиқиш тавсия этилди. Шу билан бирга, мазкур йўналишдаги ишлар юзасидан самарали парламент назоратини таъминлашга келишиб олинди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Матбуот хизмати.

www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz

Халқ сўзи

2021 йил 8 декабрь

НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАНЛАР ҲИМОЯСИ ЙЎЛИДАГИ ЯНА БИР МУҲИМ ҚАДАМ

Бу ёруғ оламга келган ҳар бир инсон эртанги кунга умид, орзу билан яшайди, бахтли турмуш кечиришни истайди. Унинг ким бўлиши, ёши, жисмоний ҳолатининг бунга дахли йўқ. Турли сабабларга кўра ногиронлиги, жисмоний нуқсони бўлганлар ҳам бошқалар қатори инсон. Уларнинг ҳам орзулари, ҳаётдан мақсадлари бўлади. Бошқалардан фарқи, улар кўпроқ эътиборга, меҳр-мурувватга муҳтож.

Тиббиёт

Маълумотларга кўра, бугунги кунда Ўзбекистонда 782 минг ёки аҳолининг 2,4 фоизини ногиронлиги бўлган шахслар ташкил этади. Шундан 123 минг нафари 18 ёшгача, 461 минг нафари меҳнатга лаёқатли ёшдагилар ва 198 минг нафари пенсия ёшида. Умумий ҳисобда ногиронлиги бўлган шахслар миқдори у қадар кўп кўринмаса-да, иш ўринларининг соғлом кишиларга мўлжалланган, ишлаб чиқариш жараёнига технологик янгиликларнинг кириб келиши ушбу тоифадаги инсонларнинг меҳнат ҳуқуқларини таъминлашга янгича ёндашувни талаб этади. Ислоҳотлар инсон қадри учун олиб борилар экан, ногиронлиги бор шахсларга ҳам меҳнат шароитларини яратиш ҳеч бир истисносиз амалга оширилиши зарур.

Мамлакатимизда ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолини қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилиб, бу масала давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Сўнгги йилларда бу борада амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида ногиронлиги бўлган шахсларни манзилли ижтимоий ҳимоя қилиш, уларга тиббий-ижтимоий ёрдам кўрсатишнинг барқарор тизими яратилди.

Жумладан, 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг 2020 йилги Давлат дастурига мувофиқ, 2020 йил 15 октябрда янги таҳрирдаги “Ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқлари тўғрисида”ги Қонун имзоланди. 2021 йил 16 январдан эътиборан кучга кирган мазкур Қонун билан ногиронлиги бўлган шахсларнинг қонуний ҳуқуқ, манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг тўлақонли ҳаёт кечиришларини таъминлаш учун мутлақо янги тизим яратилмоқда.

Бу борада ишларнинг барчаси жисмоний имконияти чекланган кишиларни нафақат қўллаб-қувватлаш, балки уларнинг ҳаётда ўз ўрнини топишига хизмат қилиши билан аҳамиятга эга. Қонун давлатнинг ногиронлиги бўлган шахсларга нисбатан муносабати, масъулияти янги даражага кўтарилаётганини ҳам билдиради. Ҳукумат, вазирлик, идоралар томонидан қонун талаб этадиган бир қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ишлаб чиқилади.

Ишончсизлик кайфиятидан халос этиш саодати

Кейинги йилларда давлатимиз раҳбарининг шу масала бўйича муҳим қарор ва фармонлари қабул қилингани ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, уларни умидсизлик ҳамда ишончсизлик кайфиятидан халос этиш, ҳаётга интилишини оширишда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Шу йил 27 ноябрь куни қабул қилинган “Тиббий-ижтимоий экспертиза хизмати фаолияти ҳамда болаларга ногиронликни белгилаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Президент қарори айни мақсадга қаратилган муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Қарор билан ногиронликни белгилаш тиббий-меҳнат экспертизасидан тиббий-ижтимоий экспертиза тизимига ўтади, ортиқча оворагарчиликларни бартараф этувчи ва ногиронликни белгилашнинг замонавий тизими босқичма-босқич жорий этилади. Яъни 2021 йил 1 декабрдан бошлаб соғлиғи туфайли тиббий-ижтимоий эксперт комиссиясига бориш имконига эга бўлмаган фуқароларга ногиронлик фуқароларнинг даволаниш жойи ёки уйига чиққан ҳолда белгиланади. Ушбу енгиллик қийматини ногиронликни белгилаш комиссияларига қатнаб сарсон бўлган инсонлар яхши тушунишади.

Амалда фуқаролар соғлиғидан қатъи назар, узоқ масофаларда жойлашган (30 км.дан 70 км.гача) тиббий-ижтимоий эксперт комиссияларида кўрикдан ўтиши талаб этилади. Бугунги кунда барча туманлараро эксперт комиссиялари автотранспорт билан таъминланган.

Жараёндаги оғриқли нуқта

Амалдаги тартибга кўра, ногиронлик белгилари аниқ кўриниб турган, айтайлик, қўлсиз, оёқсиз, кўзи ожиз, кар-соқов фуқаролар 6 ойгача даволанишга мажбурий тарзда юборилади. Бу эса мантиқан ва инсон қадр-қиммати нуқтаи назаридан ҳам тўғри эмас. Мазкур ҳолат жараёндаги оғриқли нуқталардан бири эди.

Шунинг учун давлат раҳбари қарорига мувофиқ, ногиронлик белгилари аниқ кўриниб турган шахсларни мажбурий стационар даволаниш ҳамда қўшимча текширувлар ўтказилмасдан, 5 кунда ногиронликни расмийлаштириш учун тиббий-ижтимоий экспертизага юбориш ва ногиронликни муддатсиз даврга белгилаш жорий қилинятпи.

Амалдаги тартибга кўра, ногиронлик белгилари аниқ кўриниб турган бўлса-да, ўртача ҳисобда 65 минг нафар фуқаро 2 йилдан кейин яна қайта кўрикдан ўтиши талаб этилади. Ушбу тизим жорий этилиши натижасида 6 мингдан ортиқ фуқаро қўшимча текширувдан ўтмайди ва ногиронлик уларнинг иштирокисиз белгиланади.

Қолаверса, бугунги кунда ногиронлик маълумотномасида “меҳнатга лаёқатсиз” деган хулосанинг ёзилиши иш берувчилар томонидан ногиронлиги бўлган шахсларни ишга олмаслик каби салбий ҳолатларга сабаб бўляпти. Президент қарори бу ҳолатга ҳам чек қўяди. Эндиликда, ногиронлик тўғрисидаги маълумотномаларда “меҳнатга лаёқатсиз” хулосаси бекор қилинади ва ногирон шахслар ишлаши мумкин бўлган касблар бўйича тавсиялар берилади.

Ушбу тартибнинг жорий этилиши, ногиронлиги бўлган шахсларнинг лаёқати ва саломатлигидан келиб чиқиб, 395 та касб турлари (мисол учун, дурадгорлик, сартарошлик, маиший хизмат, молия ва ҳисобот фаолияти, тўқувчилик) бўйича ишлаши мумкинлиги тўғрисида тавсиялар берилади. Тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари зиммасига 18 ёшгача бўлган болаларга ногиронликни белгилаш вазифаси ҳам юкланмоқда.

Унга кўра, ногиронлик 18 ёшгача бўлган болаларга педиатрия тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари, 18 ёшдан катталарга тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари томонидан белгиланади. Амалда 18 ёшгача бўлган болаларга ногиронликни белгилаш Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Тиббий-маслаҳат комиссиялари томонидан амалга оширилиб, хулоса беришга алоҳида врач-эксперт ажратилмаган ва бунинг натижасида болаларга ногиронликни белгилашда ҳаққонийлик ва шаффофлик таъминланмаган қолган. Бугунги кунда жами ногиронлиги бўлган болалар сони 122,8 мингни ташкил этиб, шундан ўртача 38 минг нафар бола қайта кўрикдан ўтади ва йиллик 25 минг нафар болага бирламчи ногиронлик тайинланади.

«Тиббий-ижтимоий экспертиза» электрон ахборот тизими яратилади

2022 йил 1 августдан бошлаб ногиронлиги бўлган шахсларни тиббий-ижтимоий эксперт комиссияларида ҳисобга олиш ва кўрикдан ўтказишнинг янги “Тиббий-ижтимоий экспертиза” электрон ахборот тизими дастлаб Тошкент шаҳрида жорий этилади. 2023 йил 1 январдан бошлаб ахборот тизимига республиканинг барча ҳудудида тўлиқ ўтилади.

Тизимнинг муҳим афзалликлари бор. Ногиронликни белгилашда даволаш-профилактика муассасаларининг касаллик тарихидан кўчирмалар, амбулатор карта ҳамда бахтсиз ҳодиса ёки шикастланганлик тўғрисидаги ҳужжатлар тўлиқ ахборот тизими орқали қабул қилинади, шунингдек, электрон ахборот тизимидаги маълумотлардан келиб чиқиб, организм функциясининг бузилишини ҳисобга олган ҳолда ногиронликни фуқароларнинг иштирокисиз белгилаш тартиби жорий этилади. Бу ногиронликни белгилашда инсон омилини камайтиришга, коррупцияга барҳам беришга хизмат қилади.

Бунда фуқароларга ногиронликни белгилаш учун асос ҳисобланадиган тиббиёт йўлланмаси, касаллик тарихи ва амбулатор картадан кўчирмалар ҳамда бошқа маълумотлар поликлиникаларда IT оператор — ҳамширалар томонидан ахборот тизими базасига электрон тарзда киритилиши таъминланади. Бунинг натижасида 39 турдаги касаллиги мавжуд фуқаролар (25 фоизи ёки йиллик 24 минг нафар фуқаро) тиббий-ижтимоий эксперт комиссиясига бормайди ва уларга ногиронлик сиртдан белгиланади.

Тизимга замонавий технологияларнинг жорий этилишини ҳисобга олиб Республика тиббий-ижтимоий экспертиза инспекциясида 3 нафар штат бирлигидан иборат информацион технологияларни жорий қилиш бўлими ташкил этилади.

Қарорга мувофиқ, ногиронликни белгилаш бўйича тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари сони амалдаги 107 тадан 130 тага етказилади. Яъни 18 ёшгача бўлган болаларни тиббий кўрикдан ўтказиш учун Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Қашқадарё, Самарқанд ва Фарғона вилоятларида 2 тадан, қолган вилоятларда ва Тошкент шаҳрида биттадан жами 114 та штат бирлигидан иборат педиатрия тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари ташкил этилади.

Шунингдек, аҳоли сони ва чегарадошлигини ҳисобга олган ҳолда Косон, Давлатобод, Сирдарё ва Қўшкўпир туманларида қўшимча равишда биттадан жами 24 та штат бирлигидан иборат туманлараро тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари янгидан ташкил этилмоқда. Янгидан ташкил этилган ҳар бир туманлараро тиббий-ижтимоий эксперт комиссиялари аҳоли кўп бўлган туманларда 1,6 минг нафардан ногиронлиги бўлган фуқароларни кўрикдан ўтказади.

Тиббиёт ходимларининг касбий малакасини ривожлантириш марказининг “Ижтимоий тиббиёт” кафедраси томонидан ҳудудларда сайёр ўқув курслари ташкил этилади. Врач-экспертларнинг ўз малака даражасини мустақил баҳолаб бориши учун масофавий тест синовлари платформаси яратилади.

Умуман, давлат раҳбарининг ушбу қарори ногиронлиги бўлган шахсларни ижтимоий ҳимоя қилиш, муносиб меҳнат шароитларини яратиш, уларни соғломлаштириш борасида янги ва замонавий, шаффоф тизим яратиш борасида аниқ, амалий қадам ҳисобланади.

Баҳром МАМАТҚУЛОВ,
Тошкент тиббиёт академияси Жамоат соғлиғини сақлаш мактаби директори, тиббиёт фанлари доктори, профессор.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ акциядорларининг навбатдан ташқари умумий йиғилиши тўғрисида

ХАБАРНОМА (масофадан)

SANOAT QURILISH BANK

Ҳурматли «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ акциядорлари!

«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ Тошкент шаҳри, Шаҳрисабз кўчаси, 3-уйда жойлашган, (корпоратив веб-сайт: www.uzpsb.uz, e-mail: info@uzpsb.uz), сизга 2021 йил 30 декабрь куни (Тошкент вақти билан) соат 11.00да **масофадан туриб электрон овоз бериш хизмати http://evote.uz/.** орқали банк акциядорларининг навбатдан ташқари умумий йиғилишида иштирок этишингиз мумкинлигини маълум қилади.

ЙИҒИЛИШ КУН ТАРТИБИ:

«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБнинг акциядорлар умумий йиғилишини ўтказиш регламентини тасдиқлаш тўғрисида.

«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ кенгаши ва тафтиш комиссияси аъзоларига рағбатлантириш ва компенсация тўлаб бериш тўғрисидаги низомини (янги таҳрирда) тасдиқлаш тўғрисида.

1. «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБнинг Кенгашидаги норезидент — мустақил аъзоларнинг ҳар бирига ва давлат органлари вакилларининг ҳар бирига корпоратив йили учун рағбатлантириш тўловларини белгилаш тўғрисида.

2. Банк филиалларининг 95 413 ва 91 501 балансдан ташқари ҳисоб рақамларида 5 (беш) йилдан зиёд ҳисобда турган, «умидсиз» қилиб таснифланган кредитлар бўйича умумий ҳажми 8 503 млн. сўм миқдорида бўлган қарздорликни ҳисобдан чиқариш тўғрисида.

- Акциядорларга навбатдан ташқари умумий йиғилиш ўтказилиши ҳақида хабардор қилиш учун реестрни шакллантириш санаси — 2021 йил 7 декабрь.
- Акциядорларнинг навбатдан ташқари умумий йиғилишида иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлган акциядорлар реестри тузиладиган сана — 2021 йил 24 декабрь.
- Акциядорларнинг навбатдан ташқари умумий йиғилишига оид ҳужжатлар билан банкнинг www.uzpsb.uz корпоратив веб-сайти орқали танишишингиз ёки info@uzpsb.uz электрон манзили орқали сўров юборишингиз мумкин.

Йиғилиш қатнашчиларини рўйхатга олиш **интернет тизими орқали электрон овоз бериш хизматидан (http://evote.uz/.) фойдаланган ҳолда 2021 йил 30 декабрь** соат **10.00** да бошланиб **11.00** да тўхтатилади.

Мурожаат учун телефонлар: 78-120-45-00 IP:13-30, 94-711-13-75.

TOSHKENT KIMYO-TEXNOLOGIYA INSTITUTI

quyidagi kafedralar mudirlari va professor-o‘qituvchilar lavozimlariga shartnoma asosida

TANLOV E’LON QILADI:

Sellyuloza va yog’ochsozlik texnologiyasi kafedrasi: kafedra mudiri;

Oziq-ovqat sanoati mashina va jihozlari-mexanika asoslari kafedrasi: kafedra mudiri;

O’zbek tili va adabiyoti kafedrasi: kafedra mudiri;

Yuqori molekulali birikmalar va plastmassalar texnologiyasi kafedrasi: professor;

Organik kimyo va og’ir organik sintez texnologiyasi kafedrasi: professor — 2 o‘rin;

Noorganik moddalar kimyoviy texnologiyasi kafedrasi: professor;

Analitik, fizikaviy va kolloid kimyo kafedrasi: professor — 2 o‘rin:

Sanoat ekologiyasi kafedrasi: professor;

Kimyoviy texnologik jarayon va qurilmalar kafedrasi: professor;

Biotexnologiya kafedrasi: professor;

Oziq-ovqat sanoati mashina jihozlari-mexanika asoslari kafedrasi: professor.

Yuqoridagi lavozimlarga tegishli nomzodlardan ariza, fotosuratli so‘rovnoma, tarjimai hol, oliy ma’lumot, ilmiy daraja, unvonlar haqidagi diplomlarning nusxalari, ilmiy ishlar ro’yxati talab qilinadi. Hujjatlar ushbu e’lon chop etilgan kundan boshlab bir oy muddat ichida qabul qilinadi.

Manzil: 100011, Toshkent shahri, Navoiy ko‘chasi, 32-uy, institut xodimlar bo‘limi, telefon: 71-244-79-31.

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 1248. 28 151 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

ISSN 2010-8788

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.

Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор М. Бегмуратов томонидан саҳифаланди.

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — З. Худойшукуров.
Мусаҳҳиҳ — Ш. Машраббоев.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 00.30 Топширилди — 01.15 1 2 3 4 5 6